

Matti Nyrhinen

Missä luuraa ilmaveivimaila?

Media luomassa urheilusankareita

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuvan ja television koulutusohjelma

Opinnäytetyö

26.4. 2013

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Matti Nyrhinen Missä luuraa ilmaveivimaila? – media luomassa urheilusankareita 49 sivua + 0 liitettä 26.4. 2013
Tutkinto	medianomi
Koulutusohjelma	Elokuvan ja television koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Radio- ja televisiotyö
Ohjaaja(t)	tuntiopettaja Sami Huohvanainen
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkitaan journalismin osuutta urheilusankareiden luomisessa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten journalistisella draamalla vaikutetaan urheilusankareiden sankarin urien kehitykseen.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi on valittu tapaustutkimus. Menetelmä lukeutuu laadulliseen tutkimukseen. Analyysimenetelmänä on käytetty teemoittelua. Teemat on valittu journalistisen draaman elementeistä. Opinnäytetyössä esitellään journalistinen draama ja tarkastellaan sen esiintymistä sankarin uran eri vaiheissa. Sankarin ura koostuu viidestä eri askeleesta. Ne ovat matkalle lähtö, kynnyksen ylittäminen, auttajat ja vastustajat, tulkio ja paluu lähtöpaikkaan.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu analysoimalla kahden urheilijan, jääkiekkoilija Mikael Granlundin ja F1-kuljettaja Kimi Räikkösen, sankariuria ja heihin liittyvää uutisointia. Tutkimusaineistona on eri uutissivustojen nettiutiset. Jokainen sankarin uran vaihe käsitellään usean uutisesimerkin avulla. Tutkimuksessa tarkastellaan journalistisen draaman esiintymistä valituissa esimerkkiuutisissa. Esimerkit on valittu satunnaisesti kymmenien nettiartikkelien joukosta.</p> <p>Käsiteltyjen esimerkkien avulla tehdään johtopäätökset siitä, miten journalistinen draama ilmenee sankarin uran eri vaiheissa. Journalistinen draama näyttää monipuolistuvan ja ottavan lisää elementtejä käyttöönsä, kun sankarin ura etenee. Lisäksi journalismissa vahvistetaan sankarin asemaa. Sankari saattaa myös saada asemansa journalisteilta. Opinnäytetyössä todetaan, että journalismi ei voi luoda urheilusankaria tyhjästä, vaan taustalla on aina sankarin suorittama sankariteko.</p>	
Avainsanat	Urheilujournalismi, journalistinen draama, sankari, urheilusankari, sankarin ura

Author(s) Title Number of Pages Date	Matti Nyrhinen Where Does the Airhook Stick Lurk? Media Creating Sports Heroes 49 pages + 0 appendices 26 April 2013
Degree	Bachelor of arts
Degree Programme	Film and television
Specialisation option	Radio and television work
Instructor(s)	Sami Huohvanainen, Lecturer
<p>The present graduate study investigates how journalism affects creating sports heroes. The target is to examine the way journalistic drama affects the development of heroic careers in sports. This study will introduce the journalistic drama and examine how it appears in different sections of a heroic career. The heroic career consists of five different parts: departure; crossing the threshold; helpers and opponents of the hero; the test and finally returning to the starting point.</p> <p>As for the investigation method of the study, a case study has been chosen. The method is counted as a qualitative method. Thematizing is used as an analysis procedure. The themes have been chosen out of the elements of journalistic drama. The study has been executed by analyzing the heroic careers of two Finnish sports heroes, the ice hockey player Mikael Granlund and the Formula 1 driver Kimi Räikkönen. The study also analyses how these two heroes are presented in the news. The research material consists of web news from various news sites. Each part of Granlund's and Räikkönen's heroic careers is addressed with several example news. The study examines the appearance of journalistic drama in each example. The examples have been chosen randomly from dozens of web news.</p> <p>By analysing the examples, this study draws conclusions on how journalistic drama is used in different parts of a heroic career. Journalistic drama appears to use more versatile tools as the heroic career progresses. Journalism seems to use more elements as the career advances. Journalistic drama is also used to strengthen the status of a hero. The hero may also acquire his status directly from the journalists. This study states that journalism can not create sports heroes out of nowhere, there always has to be a heroic deed made by the hero.</p>	
Keywords	Journalism, journalistic drama, heroic career, sports heroes

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Journalistinen draama	3
2.1	Journalismi on tarinankerrontaa	3
2.2	Journalistinen draama urheilussa	6
3	Sankari	9
3.1	Sankarin ura	10
3.2	Sankari urheilussa	12
4	Urheilusankari ja media	14
4.1	Matkalle lähtö	15
4.2	Kynnyksen ylittäminen	17
4.3	Auttajat ja vastustajat	20
4.4	Tulikoe	22
4.5	Paluu lähtöpaikkaan	26
4.6	Yhteisö ja sattuma	31
5	Johtopäätökset	32
6	Pohdintaa	36
6.1	Toimitusten päätökset	37
6.2	Sankareita vai viihdehahmoja?	38
6.3	Urheilujournalismin kritiikkiä	40
6.4	Loppusanat	43
	Lähteet	45

1 Johdanto

Tutkin tässä opinnäytetyössä median ja urheilusankareiden välistä suhdetta. Tutkimukseni aihe lähti siitä, kun esitin itselleni kysymyksen: luoko media urheilusankarit? Lähtökohtaisesti ajatukseni oli, että medialla on erittäin vahva vaikutus urheilusankareiksi nousseiden henkilöiden asemaan.

Ennen kaikkea minua kiinnostaa urheilusankareiden ja median välinen suhde Suomessa tällä hetkellä. Suomen historiassa urheilutähdillä on ollut merkittävä kansakuntaa rakentava vaikutus. 1900-luvun alkupuolella, kun Suomi oli vielä nuori kansakunta, huippu-urheilijat tekivät kansakuntaamme tunnetuksi, ja heistä tuli siksi koti-Suomessa niin merkittäviä sankareita. Nykypäivänä Suomen asema on selkeä urheilun lisäksi myös poliittisesti ja esimerkiksi elektronisten innovaatioiden vuoksi, joten urheilusankareiden merkitys kansakunnallemme on muuttunut. Silti urheilijat ovat tämän päivän palvotuimpia sankareita. He ovat myös lähimpänä myyttisten tarinoiden sankareita, jotka hankkivat asemansa urotekojen ja kilvoittelun kautta.

Olen pohtinut aihetta työni vuoksi. Työskentelen tällä hetkellä MTV3 Urheilussa toimittajana. Olen siis päivittäin tekemisissä nykyaikamme gladiaattoreiden ja heidän tarinoidensa kanssa. Sen takia halusin ryhtyä tutkimaan oman työni mahdollisia vaikutuksia siihen, ketkä maassamme nousevat sankarin asemaan. Itse koen, että sankarit ovat merkittävä osa urheilua. Urheilujournalismi elää urheilusta, joten urheilun sankareiden ja urheilusta kertovan journalismin välillä on oltava mielestäni yhteys.

Tutkimuskysymykseni on: miten media vaikuttaa urheilusankareiden syntyyn? Tarkastelen niitä tapoja, joilla journalismi vaikuttaa urheilussa menestyvän henkilön, urheilusankarin, syntyyn Suomessa. Tutkimukseni median vaikutuksesta urheilusankareiden syntymiseen on laadullinen ja tutkimusstrategiani on tapaustutkimus. Tapaustutkimuksella pyritään tutkimaan yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia. Tapaustutkimuksen avulla voi tutkia yksittäistapauksia yhteydessä ympäristöönsä ja sen avulla voi kuvailla ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 134–135.)

Olen valinnut kahdesta urheilijasta, jääkiekkoilija Mikael Granlundista ja F1-kuljettaja Kimi Räikkösestä, kirjoitettuja nettiartikkeleita, joiden kautta pyrin tutkimaan sankaruu-

den ja journalistisen draaman yhteyttä uutisoinnissa. Analyysimenetelmänä käytän teemoittelua: olen valinnut journalistisesta draamasta neljä teemaa ja tutkin niiden esiintymistä uutisoinnissa, joka tapahtuu valitsemieni sankareiden urien eri vaiheissa. Pysin tekemään teemojen, eli journalistisen draaman keinojen, esiintymisestä päteviä päätelmiä uutisoinnin suhteesta sankarin uran etenemiseen. Teemat olen valinnut Kalle Virtapohjan esittämistä yleisimmin esiintyvistä journalistisen draaman elementeistä. Artikkelit olen valinnut ennen teemojen vahvistumista, mutta tekstejä valitessani olen kiinnittänyt huomiota draamallisiin ominaisuuksiin sekä niiden tapaan käsitellä Granlundia ja Räikköstä.

Toisessa luvussa määrittelen journalistisen draaman. Teen sen Kalle Virtapohjan väitöskirjan *Sankareiden salaisuudet – Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä* (1998) teorioihin pohjautuen. Journalistinen draama on keskeinen tekijä, jota käyttämällä mediassa tarinoita kerrotaan, joten ensimmäisenä vaiheena on sen määrittäminen ja yhdistäminen urheiluun. Urheilun yhteydessä journalistisella draamalla on omat vahvat ominaisuutensa, joten urheilun tapojen ja kielen läpikäyminen on ehdottoman tärkeää median ja urheilusankareiden välisen yhteyden tulkitsemisessa.

Kolmannessa luvussa esittelen sankarin määritelmän ja mallin sankarin urasta. Teoreettisena pohjana käytän Vesa Paavolan esittämiä ajatuksia sankaruudesta kirjassa *Ryhtyisinkö sankariksi?* (2001). Syvennän sankaruuden ajatusta Ulla-Maija Peltosen ja Ilona Kempvaisen toimittaman teoksen *Kirjoituksia sankaruudesta* (2010) näkemysten avulla. Teoksessa on pureuduttu sankaruuteen yleisesti ja esimerkiksi politiikassa, mutta ajatukset ovat tuotavissa myös urheilun maailmaan. Paavolan teos ei ole tieteellinen tutkimus, mutta hänen ajatuksensa ovat hyödynnettävissä myös tutkimuksessa.

Neljännessä luvussa tarkastelen median ja urheilusankarin välistä suhdetta Granlundin ja Räikkösen kautta. Granlundin valinta oli minulle ehdottoman selkeä, sillä hän on vasta 21-vuotias urheilija, joka on jo kaksi vuotta ollut suomalaisille urheilusankari. Granlund teki keväällä 2011 jääkiekon MM-kisojen välieräottelussa käsittämättömään maineeseen nousseen ilmaveivimaalin: hän kiepautti kiekon mailan lavan päällä maalin takaa verkkoon ja johdatti Suomen finaaliin. Sen jälkeen Granlund on ollut yksi seuratuimmista suomalaiskiekkoilijoista. Räikkönen puolestaan nousi kuuluisuuteen 2000-luvun alussa, kun hän loikkasi F1-sarjaan nuorena ja lupaavana kuljettajana. Räikkösestä odotettiin heti alusta asti menestyksen jatkajaa, koska Mika Häkkinen oli juuri voittanut kaksi maailmanmestaruutta Räikkösen tullessa sarjaan. Räikkönen osoitti

olevansa kyvykäs Häkkisen perinnön kantajaksi, joten hän nousi Suomessa sankariksi. Esimerkkihenkilöni ovat erilaisia tapauksia. Granlund on joukkueurheilija, joka tekee suorituksensa yhdessä muiden kanssa, muiden auttamana ja muita auttaen. Hän on lisäksi esiintynyt aina mediassa rauhallisesti ja hänestä paras kuvaus lienee ”joka äidin unelmavävy”. Räikkönen puolestaan on yksilöurheilija ja siinä missä Granlund on ääriystävällinen medialle, Räikkönen on sanonut suoraan, että media on vain häiritsemässä hänen työtään. Näillä kahdella sankarilla on siis erilainen karisma, joka tuo oman mausteensa sankaruuteen.

Tutkimukseni viidennessä luvussa esittelen omat johtopäätökseni siitä, millä tavoin media vaikuttaa urheilusankareiden syntyyn. Lisäksi pohdin toimituksissa tehtävien tietojen valintojen merkitystä urheilusankarin luomisessa ja ylläpitämisessä. Esitän myös oman kritiikini urheilujournalismille. Urheilujournalismi on kasvanut synnystään saakka omaan suuntaansa, ja viime vuosien nopea kehitys on tuonut siihen uudenlaisia ongelmakohtia. Pohdin myös urheilijoiden ja toimittajien välistä haastavaa suhdetta; toimittajat ovat usein läheisesti tekemisissä urheilijan kanssa, ja tämän vuoksi heidän täytyy tasapainotella journalismin ja urheilijan miellyttämisen välimaastossa.

Sivuan tutkimuksessani urheilun historiaa, jotta voin tehdä linjan sille, miten suomalainen urheilujournalismi ja -sankaruus ovat kehittyneet, mutta tutkin median vaikutusta urheilusankareihin tänään. Koen, että voin käyttää omaa kokemusta työssäni hyväksi, kun tulkiten journalistista draamaa ja sen eri elementtejä. Lisäksi uskon, että päivittäisen työni ansiosta voin tehdä omia johtopäätöksiä ja liittää niitä käyttämiini teorioihin. Urheilu on minun kaltaisilleni ihmisille yksi elämän peruspilareista, ja sen seuraaminen nykyisessä laajuudessaan ei olisi mahdollista ilman mediaa. Siksi onkin selvitettävä ne tavat, joilla journalistit tekevät urheilusta niin ison asian sen seuraajille.

2 Journalistinen draama

2.1 Journalismi on tarinankerrontaa

Journalistinen draama on osana jokaisessa lukemassamme uutisessa. Minusta journalismi itsessään on tarinankerronnan muoto, se on tosielämän tarinaa. Käytännössä journalistiseen draamaan liittyy sama aristotelinen kertomusrakenne kuin kaikkiin kertomuksiin (Virtapohja 1998, 86). Siinä on siis alku, keskikohta ja loppu.

Journalismia tehdään yleisölle, joka käyttää journalistisia tuotoksia viihtyäkseen ja saadaakseen tietoa (Virtapohja 1998, 27). Toimittajan tehtävä on kertoa jokin tapahtuma, siis uutinen. Se pyritään kertomaan kiinnostavasti. Virtapohja tarkoittaa journalistisella draamalla jännitettä, joka saa joukkoviestinnän tuotteiden kuluttajat, siis lukijat, kiinnostumaan jostakin uutisaiheesta: journalistinen draama siis imaisee mediaspektaakkeliä osanottajiksi (Virtapohja 1998, 84).

Journalismin lähtökohta on kiinnostavuus. Toimittajan työhön kuuluu valinta siitä, mikä tapahtuma tai asia viestin vastaanottajaa kiinnostaa. Pelkkä tapahtuman kertominen ei aina riitä luomaan riittävää kiinnostavuutta, joten toimittajan ammattitaitoon kuuluu kyky luoda draamaa. Uutisoinnin lähtökohtana on näkökulma, jokin asia kerrotaan jostain syystä. Simo Sipolan mukaan toimittajan valinnat värittävät aina uutista. Uutiseen tulee valintojen kautta mielipiteitä ja näkemyksiä ja värittäminen voi olla joko tiedostamatonta tai tietoisia. Toimittajan ennakkokäsitys tai –luulo voi värittää uutista ilman, että toimittaja ajattelee tai huomaa koko asiaa. Tietoinen värittäminen tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että toimittaja valitsee uutiseen näkökulman. Tätä näkökulmaa hän korostaa niin kutsutulla uutiskärjellä. (Sipola 1998, 85.) Näkökulman löytäminen on ensimmäinen draamallinen valinta.

Journalistista draamaa synnyttävät draaman keskipisteessä olevat henkilöt, heidän luonteensa, ulkonäkönsä, pukeutumisensa, käyttäytymisensä, tavoitteensa ja toimintansa. Henkilöt ja teot ovat siten draaman kaksi keskeistä peruselementtiä. Kolmas peruselementti syntyy vastakkainasettelusta. Journalistisessa draamassa vastakkain ovat hyvä ja paha, me vastaan ne, Suomi vastaan vieraat maat ja kulttuurit. (Virtapohja 1998, 84.) Dramatisoinnilla lisätään tiedonvälityksen koskettavuutta. Jutusta tehdään tarina, jossa on selkeästi erotettavat hyvä ja paha. Vastakkainasettelun avulla vedotaan lukijan, katsojan tai kuuntelijan tunteisiin (Sipola 1998, 90). Nykyuutinen ei enää pelkästään informoi tai kerro tapahtunutta, se yrittää myös koskettaa ja herättää tunteita puolesta tai vastaan (Sipola 1998, 91).

Mielestäni 2010-luvun Suomen selkein me vastaan ne –asetelma on seurannut Euroopan talouskriisistä. Euroopan unionin maiden velkajärjestelyt heikkoon tilaan ajautuneille maille kiristävät suomalaisten hampaita. Me, hyvin asiamme hoitaneet suomalaiset, maksamme niiden, muiden rahoilla vätystelevien, velat. Asia on jatkuvasti esillä, ja se herättää vahvoja mielipiteitä. Mielipiteiden ja tulkintojen herättäminen onkin yksi osa journalismia. Journalismi ”keskustelee” lukijansa kanssa ja jokainen vastaanottaja tul-

kitsee vastaanottamaansa omalla tavallaan. Juttuun haetaan koskettavuutta ja draamatiikkaa myös voimakkaalla yksinkertaistamisella (Sipola 1998, 91). Yksinkertaistamisen takia asiat esitetään usein mustavalkoisempina kuin ne oikeasti ovatkaan. Yksi yksinkertaistamisen tapa on henkilöiminen. Uutisen asiasisältö pelkistetään yhden tai usean henkilön ympärille ja usein vielä henkilöiden väliseksi ristiriidaksi. Tarinoiden kertominen ja henkilöiminen liittyvät kiinteästi toisiinsa. Hyvässä tarinassa on vähintään kaksi henkilöä, joiden välillä on jännite – ja jos sitä ei muuten muodostu, sellainen luodaan. (Sipola 1998, 92.)

Yksi journalistiseen työprosessiin kuuluva erityispiirre on uutisvoittojen tavoittelu. Ensimmäisenä kertominen lisää uutisen painoarvoa (Virtapohja 1998, 90–91). Uusi tieto kerrotaan aina niin nopeasti kuin se on mahdollista. Se, joka myy tiedon ensimmäisenä, voittaa ensimmäisen erän. Mutta tietoa hankitaan jatkuvasti lisää, itse uutisen ympärille luodaan syventävää tietoa, tarinaa siis kehitetään laajemmaksi ja syvemmäksi. Virtapohjan mukaan journalistisen draaman juonen kehittelyt ovat pitkiä, aluksi luodaan ennako-odotuksia, ja sitten raportoidaan siitä, miten asiat kehittyvät. Silti yllätys on journalismille tärkeää, sillä voitetaan yleisön mielenkiinto. (Virtapohja 1998, 88.) Virtapohja muistuttaa, että kun tapahtumasta tulee uutistapahtuma, puututaan monella tavalla tapahtumien luonnolliseen kulkuun. Jo pelkkä toimittajan, valokuvaajan tai televisiokameran läsnäolo ilman sen suurempia valmisteluja aiheuttaa joissakin tapauksissa tapahtuman luonteeseen muutoksia (Virtapohja 1998, 89).

Yksi iso osa journalistista draamaa on itse kerronnan, tekstin, ulkopuolella. Kuvan voima on suuri, Virtapohjan mielestä televisio synnyttää draamallista jännitettä katsojien keskuudessa. Journalistinen draama voi synnyttää suuria tunteenpurkauksia kansanjoukoissa, tällöin voidaan puhua mediatapahtumista (Virtapohja 1998, 81). Näin on käynyt esimerkiksi molemmilla kerroilla kun Suomi on voittanut jääkiekon MM-kultaa, mediatapahtumasta tuli elämää suurempi tapahtuma.

Mielestäni journalistinen tarina voi imaista lukijan monesta syystä. Ensimmäinen syy on lähtökohtainen kiinnostus asiaan. Urheilu-uutisia seurataan monesti pelkästään oman kiinnostuksen vuoksi. Toisaalta tapahtuma voi olla niin suuri tai poikkeuksellinen, että sitä on ikään kuin pakko seurata. Yksi vaihtoehto on se, että lukijan oma ympäristö seuraa jotain tapahtumaa, ja hän on kuin pakotettu seuraamaan sitä mukana. Taustalla on joka tapauksessa joko valmiina oleva tai syntyvä kiinnostus aiheeseen. Sen voi laukaista aihe itse tai siitä tehty kerronta, journalistinen draama.

2.2 Journalistinen draama urheilussa

Peli on tällä hetkellä hiveltävää katseltavaa, kun katselee. Liikkuminen on hienoa... Niin kuin Granlundkin, katsokaa tämän nuoren taiturin... OOO! Näittekö minkä maalin kaveri iskee! Näittekö minkä maalin kaveri iskee! Ottaa mailan laapaansa kiekon ja venäläispelaajat katsovat kentällä että herranjestas mitä siellä tapahtui. Granlund ottaa kiekon, ottaa lätn mailan lavalle ja tekee, kyllä tekee yhden MM-historian hienoimmista maaleista. Ei mitään muuta voi sanoa. Katsokaa! 19-vuotias nuorukainen, sinne lähty kiinni ja Konstantin Barulin katselee, että taivas varjele mitä sieltä tulee, sieltä tulee MAAALI! Ja sen iskee Mikael Granlund. Vielä kerran, ei voi kukaan muu väittää muuta kuin, on se sellainen häkki! On se sellainen häkki! Vielä sitä tutkitaan siellä, mutta siellähän se verkon perukoilla on, mitä sitä tutkimaan. Vielä kerran, katsokaa ja ihmetelkää. Viisi, kolme-toista pelattu ottelun toista erää. Huhhuh! Siellä kaveri nyökyttelee, että no joo, tulihan tuossa yritettyä pikku kikkaa. Ja sitten, vielä siellä tutkitaan tilannetta. Vielä kerran, katsokaa nyt, kiekko siihen ja sitten, noooooiin.. Täytyy sanoa, että kyllä on yksi MM-historian hienoimpia maaleja, yksilösuorituksia nimenomaan. Sieltä Konstantin Barulinin olkapään paikalta. Se on toinen maali Granlundille, seitsemäs tehopiste. 25.13 peliä käyty. 25.13 peliä käyty. Katsotaan kun kellot pysähtyvät. Sieltä tulee merkkejä, ja totta kai sieltä tulee merkkejä! Mikael Granlund, yhteen nollaan. 25.13. Se jää myöskin aikakirjoihin. Vielä kerran, MM-historian yksi upeimpia yksilösuorituksia. Ensikertalainen lataa sieltä koko 19-vuotisen vartensa voimalla... (Yle Elävä Arkisto 16.5.2011.)

Antero Mertarannan selostus jääkiekon MM-kisojen välieräottelussa Suomi–Venäjä on loistava esimerkki journalistisesta draamasta urheilussa. Sanottakoon, että selostusnäytteen nostaminen kappaleen alkuun on myös kuin journalistinen valinta, luvun tarina lähtee räväkästi käyntiin ja vetää lukijansa (toivottavasti) mukaan. Ehkä se herättää muistoja poikkeuksellisesta urheilusuorituksesta ja sen aikanaan nostamista tunteista.

Mertaranta käyttää värikästä kieltä, ja painottaa poikkeuksellisen urheilutapahtuman tärkeimpiä draamallisia asioita. Ensinnäkin, kyseessä on ”yksi MM-historian hienoimmista maaleista”. Paljon enempiä ei suomalaiselta pelaajalta voi vaatia, ja sitä painotetaan useaan otteeseen. Mertaranta äimistelee ennen kokematon suoritusta ja kehottaa television katsojaa ”katsomaan nyt itse”. Tilanne on siis jotain niin hätkähdyttävää, että hän ei voi sitä sanoa kuvailuilla. Granlundin ikä nousee myös useaan kertaan esiin, vasta 19-vuotias pelaaja teki jotain sellaista, jota kukaan muu ei ole koskaan tehnyt.

Toin aiemmin ilmi Virtapohjan ajatuksen, jonka mukaan journalistisen draaman juonen kehittelyt ovat pitkiä. Aluksi luodaan ennako-odotuksia, ja sitten raportoidaan siitä, miten asiat kehittyvät (Virtapohja 1998, 88). Urheilussa juuri tällainen rakentaminen on helppoa. Urheilutapahtuman ajankohta tiedetään hyvissä ajoin etukäteen, joten siihen voidaan valmistautua. Näin voidaan ennakoida esimerkiksi jääkiekko-ottelua analysoimalla joukkueiden pelitaktiikoita, aikaisempia otteluita ja keskinäisiä kohtaamisia. Esiin nostetaan yksilöitä ja luodaan ennako-odotukset siitä, miten ottelussa tulee käymään

ja ketkä ovat ratkaisupelaajia. Itse ottelun aikana tapahtumia seurataan herkeämättä ja merkittävät, yllättävät tai tunteita herättävät suoritukset raportoidaan jo kesken tapahtuman. Lopussa joku voittaa, ja joku häviää. Urheilujournalismissa voittamisella ja häviämällä on kuitenkin symbolista arvoa, joka ilmenee kielessä (Virtapohja 1998, 65). Voitto ei ole vain voitto, vaan se on murskavoitto, tai vastustaja voidaan nylkeä, piestä tai kylvettää. Urheilun kieleen vaikuttaa vahvasti se, että se on miesten keksimää (Pänkäläinen 1998, 29). Sanavalinnat ovat usein erittäin maskuliinisia, pallon potkaisusta käytetään sanoja ampuu tai laukoo. Urheilujournalismin kieli on toisteista ja kaavamaisista. Pänkäläisen mielestä kielen yksinkertaisuuteen ja kaavamaisuuteen vaikuttaa se, että urheilu itsessään on kaavamaisista ja yksinkertaista. (Pänkäläinen 1998, 6.) Siksi vaikkapa voitosta on pakko kertoa usealla eri tavalla, muuten kielestä tulee puuduttavaa. Toiseksi, se tuo urheilun kielelle rikkautta. Mertarannan selostus on mielestäni hyvä esimerkki urheilutoimittajien käyttämästä hersyvistä kielestä. Urheilutoimittajien kielessä käytetään paljon kliseitä, ylisanoja ja sanankäänteitä, jotka nostavat urheilun aivan uusiin mittasuhteisiin, kaiken muun maailman yläpuolelle.

Urheilujournalismin draaman huipentumisella tarkoitan sitä urheilijan uran kruunaavaa hetkeä, suurvoittoa, joka median kautta välitetään suurelle yleisölle, joka puolestaan sankarinsa edesottamuksiin eläytyen saa suurvoitosta (...) vapauttavan ja puhdistavan elämyksen. Koska urheilu tapahtuu on-line, ilman pitävää käsikirjoitusta, on jokainen käsillä oleva suurvoitto juuri se tärkein huippuhetki urheilijan uralla: tulevaisuus voi olla vaikka kuinka lupaava, mutta se on aina myös arvoituksellinen ja epävarma. Urheilijaan kohdistetut odotukset luovat tavallaan käsikirjoituksen, johon todellista ja toteutuvaa suoritusta verrataan. Muutokset käsikirjoituksessa ovat aina odottamattomia käänteitä, jotka luovat aineksia journalistiseen draamaan. (Virtapohja 1998, 182.)

Draaman tärkein tehtävä on siis tunteen herättäminen. Urheilujournalismissa se on lähtökohtaisesti yksinkertaista, itse tapahtuma herättää aina jonkin tunteen. Virtapohjan esittämä suurvoitto, pitkän työn äärimmäinen palkinto, kuten olympiavoitto, on itsessään niin suuri draamallinen elementti, että silloin journalismin tehtäväksi jää vain hetken ja sen herättämien tunteiden välittäminen. Jos taas monikymmenvuotisen taipaaleen päässä odottaa tappio siinä suurimmassa näytönpaikassa, ovat pettymyksen kyneleet samalla tavalla niin vahvoja, että draamaa ei tarvitse luoda.

Yllätykset ovat draaman suola. Urheilu elää niistä ja niin tekee myös urheilujournalismi. Urheilujournalismin ennakkoinneissa muistetaan aina mainita, että altavastaajan voitto olisi suuri yllätys, mutta silti yllätyksiä toivotaan, sillä niiden avulla kilpailutapahtumasta saadaan kiinnostava. Erityisen kiehtovaksi draama muuttuu silloin, kun päähenkilö joutuu altavastaajan asemaan eli kun vastustaja mielletään ylivoimaiseksi (Virtapohja

1998, 85). Minun mielestäni urheilujournalismissa vaalitaan yllätysmahdollisuuden tuomaa epävarmuutta ja siitä muistutetaan useasti. Yllätyksiä toivotaan, Suomessa tietysti etenkin suomalaisten urheilijoiden venymistä ja yllätysasuorituksia.

Urheilussa kuvallisella kerronnalla on äärettömän suuri merkitys. Jokainen kiinnostava ja merkittävä urheilutapahtuma televisioidaan, ja lähetykset suunnitellaan alusta loppuun saakka tarkasti. Veijo Hietalan (Hietala 1996, 109–112) mielestä televisiourheilulla on yhteisiä piirteitä lajista huolimatta. Televisiourheilun tärkeä elementti on selostaja. Hietalan mukaan selostajan tehtävä on luoda television visuaalisesta kirjosta yhtenäinen tarina. Hän voi myös kommentoillaan ja äänenpainoillaan vaikuttaa siihen, miten katsoja näkemäänsä tulkitsee. Selostaja pitää katsojan ajan tasalla urheilutapahtuman vaiheista. Selostaja saattaa myös kertoa kuvaruudun ulkopuolisista tapahtumista ja syventää urheilukokemusta. Toisena piirteenä on keskittyminen voittajiin ja loppuratkaisuihin. Kameroiden paikat suunnitellaan tarkasti etukäteen, että ratkaisupaikat ja etenkin loppuratkaisu saadaan varmasti välitettyä katsojalle. Vaikka selostaja kertoo kaiken oleellisen, katsojan täytyy nähdä tapahtumat omin silmin.

Hietalan mielestä televisiourheilu on yksilökeskeistä, koska tv-ilmalaisen voima on lähikuvissa. Taidokkaat yksilösuoritukset saavat uuden ulottuvuuden hidastuksissa ja lähikuvissa. Tähän liittyy myös televisiourheilun tapa ylistää ihmiskehoa. Hietalan mielestä kuvakulmilla saadaan ihmiskeho suorastaan eroottisen palvonnan kohteeksi. (Hietala 1996, 109–112.) Urheilun tärkein asia on voittajan selvittäminen, siksi voittaja täytyy myös näyttää, heti kun voitto on varmistunut. Urheilijan onnentunne, tuskan irvistys tai epätoivon purkaus ovat draamaa parhaimmillaan ja mikään ei välitä sitä katsojalle paremmin kuin kuva. Tärkeänä osana ovat myös hidastukset. Katsojalle täytyy näyttää, miten maali syntyi, tai mistä syystä virhe tapahtui.

Draama on jatkuvasti läsnä urheilussa. Tietoisuus siitä, että kertomuksella (esimerkiksi jääkiekko-ottelulla) on loppu, ja erityisesti tunne lopun lähestymisestä, tuo mukanaan oman jännitteensä (Virtapohja 1998, 92). Urheilussa on lukemattomia ennakkoodotuksia. Niistä monet toteutuvat, mutta monet menevätkin vastoin odotuksia. Esimerkiksi jääkiekko-ottelu elää erilaisissa vaiheissa, joissa altavastaja saattaakin saada otteen ja tehdä pienen mahdollisuutensa aikana tarvittavat ratkaisut ja voittaa ennakkosuosikin. Toisaalta suosikin paremmat pelaajat voivat palauttaa lopulta odotetun tuloksen, ja "pelastaa" suosikit tappiolta. Urheilu elää vahvalla draamalla, joten siitä kertominen on myös dramaattista.

3 Sankari

Sankareita on ollut niin kauan kuin on ollut ihmisiä, jotka ovat kertoneet tarinoita. Sankareihin on aina liittynyt tarinat, joissa heidän tekojaan on ylistetty ja jaettu eteenpäin. Sankaritarinat ovat noudattaneet samanlaista kaavaa jo varhaisimmista myyttisistä sankaritarinoista alkaen (Paavola 2001, 10).

Sankariksi nousemisen lähtökohtana on jokin sankariteko. Myyttisissä tarinoissa sankari suorittaa jonkin ennalta mahdottoman tehtävän, jonka ansiosta hän nousee sankariksi. Hänen piti esimerkiksi surmata hirviö tai pelastaa prinsessa. Tästä seurasi palkinto ja nouseminen sankariasemaan. Historian saatossa sodassa sankaritekoja tehneet, lähinnä miehet, ovat nousseet tarinoiden päähenkilöiksi. Sen jälkeen merkittävät keksinnöt, uusien maiden löytäminen ja kukoistavien valtakuntien johtaminen ovat nostaneet ihmisiä sankarin asemaan. Kun aika on mennyt eteenpäin, myös naiset ovat saaneet tilaa sankarinäyttämöillä. Nykyään sankareita ovat elokuvatähdet, laulajat ja urheilijat. Yksi sankaruuden muoto on kansallissankaruus, sankari tekee tekojaan kaikkien, esimerkiksi Suomen kansan vuoksi. Nykyään urheilijat ovat tästä parhaita esimerkkejä.

Nykysankaruus ei kumpua hyvistä töistä, kuten entisaikoina. Sen sijaan nykyään erilaiset yhteisöt pitävät joitakuuta jäseniään sankareina. Tarve tähän on kasvanut niin suureksi, että lääketieteellisten keksintöjen tekijät eivät riitä sankareiksi, vaan tarvitaan jokapäiväistä ”sankaruutta sinänsä” (Paavola 2001, 9). Sankaritekojen todellinen hyöty ihmiskunnalle on tänä päivänä pieni. Vai mitä hyötyä on siitä, että Usain Bolt juoksee vuodesta toiseen muita nopeammin. Tietysti Usain Boltille siitä on hyötyä. Sankaritöihin ei sisälly vaatimusta hyödyllisyydestä, joten esimerkiksi urheilun avulla olemme luoneet tilanteen, että sankareita on aina tarjolla, joku hyppää aina mäestä pidemmälle kuin toinen (Paavola 2001, 9). Ilona Kemppainen ja Ulla-Maija Peltonen puolestaan katsovat, että sankaruus yhdistää ja erottaa ihmisiä (Peltonen & Kemppainen 2010, 9). Heidän mielestään keskustelu siitä, kuka on sankari, on loppujen lopuksi neuvottelua siitä, millaisia tekoja ja ominaisuuksia arvostamme. Sankareita nimeämällä on siis mahdollista ilmaista se ryhmä, johon kuulumme. (Peltonen & Kemppainen 2010, 9.)

Sattumalla on nykysankareiden synnyssä iso rooli. Tietyntyypinen sankari saattaa nousta asemaansa vain tietynä ajankohtana. Sankaruus voi periaatteessa sattua kenen tahansa kohdalle. (Paavola 2001, 10.) Kansallissankarien kohdalla tämä on kaikkein konkreettisinta, menestyvä mäkihyppääjä voisi nousta nyt sankariksi, sillä suoma-

laisittain perinteikäs laji kyntää vuonna 2013 historiansa pahimmassa aallonpohjassa. Menestyjä pelastaisi koko suomalaisen mäkihypyn ja samalla koko Suomen kansan kasvat. Suomalaisen menestyjän teot katsottaisiin hyviksi nimenomaan suomalaisuuden ja Suomen kannalta (Virtapohja 1998, 19). Sankaritarinat viehättävät meitä, ja ne lisäävät yhteisön yhteenkuuluvuutta. Sankaritarinat voivat myös vapauttaa, ja saada vaikeatkin asiat tuntumaan mahdollisilta tehdä. (Peltonen & Kemppainen 2010, 9.)

Sankaruus on vahvasti yhteydessä yhteisöönsä. Peltonen ja Kemppainen antavat tästä hyvän esimerkin. Sankaruus jakautui vuoden 1918 Suomen sisällissodan, punaisten ja valkoisten välisen vihan, tulkinnoissa hyvin eri tavoin. Toisen roisto oli toisen sankari, ja eri yhteisöt kertoivat omia sankaritarinoitaan. (Peltonen & Kemppainen 2010, 20.) Heidän mielestään myös urheilun sankarit kyseenalaistetaan nykyään eri tahoilla säännöllisesti. Tämän huomaa arkipäiväisessä keskustelussa: Teemu Selänteen maali ei merkitse samaa jollekin ystävälleni, olisin minä siitä kuinka innoissani tahansa. Hän saattaa kyseenalaistaa Selänteen sankariaseman, joka minulle on kiistaton. Kyse ei ole vain sankarin teoista tai ominaisuuksista, vaan siitä, miten sankari suhteutuu kertojan omaan elämään ja identiteettiin (Peltonen & Kemppainen 2010, 20). Sankariksi voi tulla, vaikka ei olisi nero eikä edellytyksiä kauaskantoisiin merkkitekoihin löytyisikään. Sankari voi olla ainakin joillekin ja jonkin aikaa. (Peltonen & Kemppainen 2010, 13.)

3.1 Sankarin ura

Paavolan mielestä nykyajan sankarin ura kulkee samaa reittiä, mitä jo myyttisten sankareiden tarut. Tiivistettynä sankaritarina etenee siten, että ensimmäisenä askeleena on matkalle lähtö. Tähän tulevan sankarin voi innoittaa oma halu tai jokin ulkopuolinen houkutus. Sankari kohtaa seuraavaksi kynnyksen ja hänen täytyy suorittaa läpimurto. Tämän jälkeen tuleva sankari kohtaa henkiolennon. Se voi olla auttaja tai vastustaja, mutta kynnyksen tuolla puolen sankari matkaa tuntemattomien voimien maailmassa, missä hän saa maagista apua (kuten urheilijalla valmentaja tai doping), kun taas jotkut uhkaavat häntä (kuten dopingtesti). Lopulta hän joutuu tulikokeeseen ja voittaa palkintonsa. Se voi olla esimerkiksi olympiavoitto. Viimeinen urakka sankaruudessa on palata lähtöpaikkaan, eli kotiinpaluu. Tavoiteltu asia mukanaan hän pelastaa maailman (esimerkiksi penkkiurheilijoiden maailman) ja hän jatkaa heidän suosiossaan. (Paavola 2001, 38–39.)

Matkalle lähtö voi Paavolan mukaan olla symbolinen tai konkreettinen. Seikkailuun lähdössä korostuu tutun ja turvallisen ympäristön ja siitä poistumisesta johtuvan vaaran välinen ristiriita (Paavola 2001, 40-41). Kutsu seikkailuun voi tulla milloin hyvänsä ja sitä on välittömästi noudatettava. Kutsu tulee yllättäen. (Paavola 2001, 42.) Matkalle lähdettyään tuleva sankari kohtaa kynnyksen. Hänen on selviydyttävä tästä ensimmäisestä testistä, jotta sankaruuteen kohoaminen on mahdollista. Useissa sankaritarinoissa kynnyksen ylitys voi perustua onnenpotkuun. Sattumalla on kynnyksen ylittämisessä iso osa, mutta sen menestyksekkäs ylittäminen on sankaruuden kannalta välttämätöntä. (Paavola 2001, 50–52.)

Sankari kohtaa uransa varrella auttajia ja vastustajia. Etenkin auttajia sankarilla voi olla ennen kynnyksen ylittämistä, mutta ylittämisen jälkeen sekä vastustajia että auttajia tulee väistämättä sankarin elämään (Paavola 2001, 52). Kukaan ei voi tulla sankariksi pelkästään omin avuin, vaan jokainen sankari tarvitsee urallaan useampiakin avunantajia ja eri vaiheissa auttajien tulee olla erilaisia (Paavola 2001, 80). Yksi tärkeä auttajatyyppi on esikuvat, joihin sankariksi pyrkivä voi samaistua. (Paavola 2001, 95.) Sankaritarinoissa kukistetaan aina merkittävä vastustaja. Moni tarujen sankari muodostaa vastustajansa kanssa erottamattoman kokonaisuuden. Sankarin täytyy siis löytää oikeanlainen vastustaja. (Paavola 2001, 117.)

Tulikoe on merkittävin askel sankariksi kohoamisessa. Tulikoe on se virallinen sankariteko, joka hänet on kutsuttu suorittamaan. Avain sankariksi tulemisessa on uroteon tuntuminen mahdottomalta suoritukselta (Paavola 2001, 136). Tehtävät usein edellyttävät suorittajaltaan ainakin jossain määrin poikkeavia ominaisuuksia. Sankariteko täytyykin ehkä suorittaa kokonaan toisin keinoin kuin mihin sankari on varautunut ja joihin on harjaantunut (Paavola 2001, 155). Ihan kuten Granlund teki ilmaveivillään.

Urotekonsa jälkeen sankarilla on edessä paluu lähtöpaikkaan saalis mukana. Tuolloin sankarille järjestetään paluujuhla ja sankaruus tunnustetaan. Samalla sankaritarina umpeutuu (Paavola 2001, 184). Mielestäni tässä kohtaa urheilijan kohdalla esimerkiksi uudet sponsorit ja median huomio lisäävät suosion arvoa. Urheilijalle kotiinpaluu ei ehkä ole sankarin uran päätepiste. Hänet voidaan kutsua uusiin sankaritekoihin.

Paavolan mukaan ei ole mikään salaisuus, että monet tunnetut sankarit ovat luoneet uransa juuri mytologisen sankaritarinan juonen pohjalta (Paavola 2001, 40). Sankarin uran kulku on rautalankamalli, joka ei tietenkään ole kaikkien kohdalla samanlainen.

Sen peruselementit ovat kuitenkin löydettävissä useista sankaritarinoista, niin fiktiivisistä kuin todellisistakin. Sitä voi käyttää työkaluna sankaritarinoiden kehityskulkuun.

3.2 Sankari urheilussa

Urheilu on yksi nykyisen sankaruuden ilmeisimpiä näyttämöitä, koska lähtökohtana on muita vastaan kilvoittelu. Urheilusankari tekee urheilukentillä sankaritekoja, jotka edustavat hyvää muiden ihmisten eli sankarin edustaman yhteisön silmissä. Sankari saa arvonsa ja sankariasemansa muilta eli omalta yhteisöltään (Virtapohja 1998, 16). Kansallissankarin yhteisönä on oma kansa ja suomalaisen kansallissankarin yhteisönä on näin ollen Suomen kansa. Suomalaisen sankarin tekojen on oltava sellaisia, että Suomen kansa tai ainakin suuri osa Suomen kansasta kokee sankarin teot merkitykselliseksi ja määritelmän mukaan ”hyviksi” nimenomaan suomalaisuuden kannalta. (Virtapohja 1998, 16.) Urheilijan suorituksia ei siis lasketa hänen omikseen, vaan koko kansan teoiksi. Samaa tapahtuu pienemmässä mittakaavassakin, jonkun joukkueen pelaajan teot vahvistavat seuran ja sen kannattajien yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Urheilusankari voi syntyä monesta syystä, ja sattumalta. Virtapohjan mukaan kansansuosikin ennustaminen on vaikeaa, koska kansan keskuudessa vallitseva yleinen mieliala vaihtelee ennalta arvaamatta (Virtapohja 1998, 22). Lisäksi urheilusankarin kaltainen symbolinen johtaja syntyy asteittain vuorovaikutuksellisessa prosessissa henkilön ja suuren yleisön välillä. Kolmas syy suosion arvoituksellisuuteen on dramaattisuuden periaate, joka tuottaa jakoa ”hyviin” ja ”pahoihin”. Hyvä kaveri voi muuttua narriksi, jos hän esimerkiksi toimii väärään aikaan. Neljäs syy on henkilön ”värikkydessä”, karismissa. (Virtapohja 1998, 23.)

Kansankunnan tilaa voi peilata urheilusankareiden kautta. Suomen ensimmäiset urheilusankarit olivat kestävyysurheilijoita. Usein hekumoidaan, miten Hannes Kolehmainen ja Paavo Nurmi juoksivat Suomen maailmankartalle. Niin kliseistä kuin se onkin, heidän merkityksensä Suomen nuorelle kansakunnalle oli merkittävä. Suomi oli vielä 1900-luvun alussa osa Venäjää ja Venäjä esti Suomen lipun käyttämisen olympialaisissa vuosina 1906, 1908 ja 1912. Niinpä Hannes Kolehmainen voitot Tukholman olympiakisoissa 1912 nähtiin Suomen kannalta tärkeäksi: kun omaa lippua ei saanut käyttää ja näyttää muiden maiden edustajille, piti Suomi juosten nostaa maailman tietoisuuteen. (Virtapohja 1998, 105.)

Venäjä jopa painosti Kansainvälisen olympiakomitean erottamaan Suomen vuoden 1916 olympialaisista, mutta kun ne ensimmäisen maailmansodan takia peruttiin joka tapauksessa, pääsi Suomi ensi kertaa osallistumaan oman lippunsa alla vuoden 1920 olympialaisiin. Niissä Paavo Nurmi nousi todelliseksi sankariksi, kun hän juoksi kolmeen kultamitaliin. Mitalit eivät olleet ainoa syy Nurmen sankariasemaan. Hän joutui myöhemmin kilpailukieltoon, koska kansainvälinen yleisurheiluliitto IAAF katsoi hänet ammattilaiseksi. Nurmi joutui taistelemaan IAAF:n ruotsalaisia päättäjiä vastaan. Suomen lehdistössä ruotsalaisista Sigfried Edströmistä ja Bo Ekelundista tehtiin erityiset syntipukit. (Virtapohja 1998, 138.) Lopulta Nurmi ei saanut tavoitella uransa kruunua vuoden 1932 olympialaisista ja suomalaiset boikotoivat perinteistä Suomi-Ruotsi-maaottelua peräti kahdeksan vuotta sen vuoksi (Virtapohja 1998, 138).

Sotien jälkeen 40-luvun lopulta Suomi oli rakennusvaiheen edessä. Viihteen ja urheilun monitoimimies Tapio Rautavaara oli yksi tuon ajan ihannoiduimpia suomalaisia. Hän pönkitti sankaruuttaan ja suomalaisten itsetuntoa voittamalla keihäänheitossa kultaa vuoden 1948 olympialaisista. Rautavaaran voitto oli Suomen ainoa kulta noista kisoista. Keihäänheitto oli jo tuossa vaiheessa Suomen perinteikäs menestyslaji, joten Rautavaaran kulta oli etenkin suomalaisten perinteiden jatkaja (Virtapohja 1998, 146). Rautavaara oli jo viihdetaitelijana sankari, mutta olympialaisissa hän piti kansan puolta.

Perinnettä jatkoi ja vahvisti hiihtäjä Veikko Hakulinen, joka aloitti vuonna 1952 Oslost olympiakullalla ja rohmusi kaikkiaan seitsemän olympiamitalia ja saman verran myös MM-kisoista. Hakulista pidetään yhtenä kaikkien aikojen suomalaisista hiihtäjistä. Vuoden 1960 Squaw Valleyn olympialaisissa Hakulinen oli voittamassa Suomelle viestikultaa ja tuolloin suomalainen sisu esitettiin Hakulisen ihmeellisen suorituksen selittäjäksi. Kultamitali nähtiin terapiana koko kansalle ja suomalaiset toimittajat kruunasivat Hakulisen kisojen hiihtokuninkaaksi. (Virtapohja 1998, 168.) Suomalaisissa oli, kuten jo sodissa nähtiin, erityinen piirre sisu, jota Hakulinen osoitti laduilla. Medialla on lusikkansa tässä sopassa, mutta silti Hakulinen edusti uutta nousua ankeiden aikojen jälkeen.

1980-luvulla naisten urheilu alkoi nousta tasaveroisemmaksi miesten rinnalle. Jättipotin naisille teki Marja-Liisa Hämäläinen, joka myöhemmin avioitui toisen huippuhihtäjän Harri Kirvesniemen kanssa. Hämäläinen hiihti vuoden 1984 olympialaisissa kolme kultaa ja viestipronssin ja oli koko kisojen menestynein urheilija. Hän edusti uutta naisurheilijaa, aiemmin ei oltu totuttu siihen, että nainen hiihti ronskisti kuin miehet, räkä poskella uupumukseen saakka. (Virtapohja 1998, 199.) Marja-Liisasta tuli urheilevien äitien

esikuva, kun hän palasi maailman huipulle kahden synnytyksenkin jälkeen. Hän purki myyttiä kotona ruokaa laittavasta hellapoliisista. (Virtapohja 1998, 199.) Toinen 80-luvun sankari oli F1-maailmanmestari Keke Rosberg. Hän oli 80-luvun ilmentymä: 80-luku oli urbanisoitumisen, kansainvälistymisen ja eurooppalaistumisen vuosikymmen sekä tekniikan ja talouden nousun aikaa. Lisäksi formulat olivat talouskasvun symboli ja formulakuljettajissa henkilöityi noususuhdanne. (Virtapohja 198, 169.) Rosberg oli täysin uudenlaisen lajin mestari, kun hän menestyi ääriteknisessä moottoriurheilussa.

Rosbergin henkilössä kiehtovaa oli se, että hän ei korostanut suomalaisuuttaan, vaan oli ”maailmankansalainen”. Hän oli muutenkin ristiriitainen pala suomalaisille, sillä hän oli ammattiurheilija, joihin Suomessa ei oltu totuttu. Lisäksi hänelle oli luotu Suomessa selittelijän maine, mutta hän nousikin historialliseksi mestariksi. (Virtapohja 1998, 180–181.) Rosberg on erinomainen esimerkki karisman ja ristiriitaisuuden merkityksestä urheilusankarille.

Kuten esimerkit osoittavat, urheilusankariksi voi nousta monella tavalla. Kaikki mainitut olivat yksilölajien urheilijoita. Nykyään joukkuelajeista nousee Suomeen sankareita entistä enemmän. Vuonna 1988 Suomen jääkiekkomaajoukkue voitti Calgaryn olympialaisissa hopeaa. Se oli ensimmäinen suursaavutus Suomelle joukkueurheilussa. Jääkiekosta nousi 1990-luvulla buumi ja uusi kansallislaji. Tällä hetkellä jääkiekko on seuratuin laji Suomessa. Jääkiekosta on tullut laji, jossa uusia sankareita aletaan enakoimaan jo 15-vuotiaasta. Jääkiekon vuotuisista MM-kisoista on tullut suomalaisille kansallistapahtuma. Mediahuomio polkee kaikki muut lajit mennen tullen.

4 Urheilusankari ja media

Tarkastelen tässä luvussa median ja urheilusankarin välistä suhdetta kahden esimerkitapauksen ja heistä kirjoitettujen uutisten kautta. Suomen tämän hetken seuratuimpiin urheilijoihin kuuluvat jääkiekkoilija Mikael Granlund ja formulakuljettaja Kimi Räikkönen. He ovat henkilöinä erilaisia ja edustavat täysin erityyppisiä urheilulajeja. Molemmat ovat kuitenkin lunastaneet sankariasemansa urheilsaavutustensa perusteella.

Käsittelen molempia urheilijoita pääasiassa nettiartikkeleiden kautta. Esittelin aiemmin Paavolan teorian sankarin urasta. Käsittelen sekä Granlundin että Räikkösen sankariurien eri vaiheita ja median tapaa kertoa niistä. Tarkastelen journalistisen draaman

toteutumista sankarin uran eri vaiheissa. Teen sen neljän eri teeman kautta. Valitsemani journalistisen draaman teemat ovat: 1. kiinnostavuus, 2. tunteen herättäminen, 3. vastakkainasettelu ja 4. odotukset ja yllätykset.

Olen valinnut sankarin uralta viisi eri vaihetta. Tarkastelen journalistisen draaman käyttöä uutisissa Granlundin ja Räikkösen urien eri vaiheista. Vaiheet ovat 1. matkalle lähtö, 2. kynnyksen ylittäminen, 3. auttajat ja vastustajat, 4. tulikoe ja 5. paluu lähtöpaikkaan. Lisäksi tarkastelen yhteisön ja sattuman osuutta sankaruudessa. Tutkin sitä, millä tavalla valitsemani teemat ilmenevät sankarin uran eri vaiheissa. Valitsemani neljä teemaa ovat journalistisen draaman peruselementtejä, joten niitä käytetään lähes kaikessa uutisoinnissa. Valitsin nämä neljä teemaa juuri tästä syystä: niitä käytetään päivittäin, joten tahdon selvittää miten niitä hyödynnetään sankareiden luomisessa. Olen lukenut Granlundista ja Räikkösestä kymmeniä artikkeleita. Esimerkkeiksi olen nostanut sellaisia tekstejä, joista draaman keinot ovat eroteltavissa selkeästi. Samantyyllisiä artikkeleita molemmista on tarjolla paljon, joten valitsemani tekstit ovat näyte heistä tehdystä uutisoinnista. Väitän, että jokaiselle uutiselleni löytyisi useampikin vastine samasta sankarin uran vaiheesta, ja samat elementit olisivat löydettävissä.

4.1 Matkalle lähtö

Sankarin uran ensimmäinen kohta on lähteä matkalle, poistua tutusta ympäristöstä. Mikael Granlundin suurin sankariteko on ilmaveivimaali jääkiekon MM-kisojen välierässä Venäjää vastaan. 21-vuotias kiekkoilija on kuitenkin kulkenut polun kohti sankariteon mahdollisuutta. Granlund nousi esiin, kun hän pelasi 17-vuotissyntymäpäivänään 26. Helmikuuta 2009 ensimmäisen ottelunsa jääkiekon SM-liigassa Oulun Kärppien paidassa (SM-liiga.fi 26.09.2009). Hänenlaiselleen sankarille oli tilausta, koska hän oli Suomen jääkiekolle kaivattu pelaaja: nuori kiekollisesti lahjakas huippulupaus.

Granlund teki maaliskuussa 2009 sopimuksen kesken kauden Helsingin IFK:n kanssa. Kärpät sanoi, että Granlund on yhä heidän sopimuspelaajansa. Granlundin asioidenhoitajan Ilkka Larvan mukaan kyseessä oli vain vakuutus, eikä pelisopimus. Hän väitti, että Kärpät olisi jälkikäteen sormeillut sopimusta. Jo kahden liigapelin jälkeen Granlundin ura nousi isoksi puheenaiheeksi, kun hänet vedettiin Kärppien kokoonpanosta ”sopimusteknisten syiden” vuoksi. Granlundin, Kärppien, HIFK:n ja asiainhoitaja Larvan välille luotiin mediassa vastakkainasettelu.

Granlund oli allekirjoittanut normaalin ”blankon” pelaajavakuutuksesta, johon ei sisällynyt pelisopimuksia. Larvan mukaan sopimusta oli sörkitty jälkeensä. Teinipoika oli kävellyt kotiin mukanaan vakuutus sopimus, joka olikin muuttunut monivuotiseksi pelaajasopimukseksi. Oulunsalolaisen pojan vanhemmat joutuivat hämmästyneinä lukemaan alaikäisen poikansa sopimusta. Larvan mukaan nuorukaisen pelaajasopimuksesta ei ollut tiedon häivää ennen Oulun Kärppien sopimustempuilua. (...) Larvan mukaan nuoren kiekkolupauksen kannalta tilanne on järjetön. Pelihalukas nuorukainen ei voi pelata ilman vakuutusta, ja pelaaja- ja vakuutus sopimukset sanottiin irti heti Granlundin asianajajan niistä kuultua.

Kärpät yrittää sitoa nuorukaisen kahden kauden sopimukseen, jonka täyttäminen halutulle pelaajalle on hankalaa, halpahintaista eikä ainakaan houkuttelevaa. Ja vanhemmille täysi yllätys. Larvan amerikkalainen yhtiökumppani Todd Diamond käyttää pohjoisamerikkalaiseen tapaan värikkäämpää kieltä. Hänen mukaansa Oulun Kärpät on pelannut petollista peliä.

– Tällä pilataan maailmanluokan suurlupaus. Kaikki haluaisivat nähdä Mikaelin kentällä. Ei tällaista tehdä edes Venäjällä. (Uusi Suomi 04.03. 2009.)

Uuden Suomen uutisessa toteutuu kolme valitsemaani teemaa. Sopimussotku on kiinnostava uutinen, koska huippulupaava kiekkoilija ei voi pelata sopimusristiriidan vuoksi. Granlundin asioidenhoitajien kommentteilla Kärpistä tehdään tarinan pahantekijä, heitä syytetään sopimuksen sormeilusta. Granlundin ja seuran välillä on vastakkainasettelu jo syntynyt, mutta sitä korostetaan tekstissä. Sanavalinnoilla luodaan tunnetta: ”maailmanluokan suurlupaus pilataan”, eikä ”tällaista tehdä edes Venäjällä”. Vaikka Granlund olikin vasta lähdössä kohti sankarinuraansa, eikä lukija välttämättä tiennyt, kenestä oli kyse, Diamondin kommentit herättävät tunnetta ja kiinnostusta. Granlundista tehdään uutisessa viaton pelinappula, kun hänen alaikäisyyttään ja vanhempien hämmästyneisyyttä korostetaan. Granlundin sankaritarinan kannalta kiistanalainen matkalle lähtö on arvokas, tapaus nosti tunteita, vastakkainasettelua ja kiinnostavuutta. Näiden teemojen voimaa lisäsi se, että Granlund jätti käräjäoikeuteen kanteen sopimuksensa riitauttamisesta (Kunnari & Kettunen 01.07. 2009). Seurat sopivat lopulta elokuussa, muutama viikko ennen seuraavan SM-liigakauden alkua, että Granlund voi pelata HIFK:ssa. Näin hänen matkalle lähtönsä sai virallisen sinetin ja tie kohti sankaruutta alkoi.

Kimi Räikkösen omat matkalle lähtö oli formulakuljettajalle tavanomainen. Hän oli ajanut pikkupojasta lähtien karting-autoilla ja siirtyi ulkomaille 15-vuotiaana. Hän eteni pieniin formulaluokkiin 19-vuotiaana. Tuossa vaiheessa Räikkösen uraa ei seurattu julkisuudessa. Uran alkutaipaleesta on kerrottu jälkikäteen. ”Rahaa meillä ei ollut. Ei meillä koskaan ollut parasta kalustoa. Siellä me ajoimme kymppin joukossa ja mitä autosta puuttui, se täytyi korvata omilla taidoilla ja taistelulla, Matti Räikkönen selvitti.” (Kulta 22.10. 2007.) Näin kertoi Kimin isä karting-ajoista, kun Kimi oli valloittanut F1-maailmanmestaruuden. Koska hän oli mestari, uran alunkin asiat alkoivat kiinnostaa.

Räikkönen alkoi saada huomiota, kun hän voitti Britannian Formula Renault – mestaruuden. Sen jälkeen hän lähti kohti omaa kynnystään, F1-kuljettajan paikkaa. Se osa sankaritarinaa oli omalla alueellaan poikkeuksellinen.

4.2 Kynnyksen ylittäminen

F1-kuljettajan urapolku menee normaalisti askel kerrallaan aina isompaan autoluokkaan. Räikkösen kohdalla seuraava askel olisi ollut F3-sarja. Hän kävikin testeissä ja vakuutti nopeudellaan. Sattuman kautta (lisää myöhemmin) Räikkönen sai kuitenkin mahdollisuuden testata Sauber-tallin F1-autoa. Hän vakuutti tallin ja sai sopimuksen. Sankarin uran ensimmäinen kynnyks oli jo lähellä, mutta häneltä puuttui vaadittu kokemus kuljettajalisenssiin. Media sai tästä kiinnostavan aiheen ja vastakkainasettelun Räikkösen ja päättäjien välille.

Sauberin nuori suomalainen F1-debytantti Kimi Räikkönen ei nöyristele haasteen edessä. Räikkönen arvioi alkukauden menevän totutteluun, mutta puolivälissä vuotta 2001 hän uskoo jo taistelevansa pistesijoituksista MM-sarjassa. Sveitsiläinen Sauber-talli julkisti vihdoon eilen Räikkösen tovin huhuillun F1-sopimuksen. Jotta kokematon suomalainen voisi kilpailla MM-sarjassa, hänen täytyy saada Kansainvälisen autoliiton FIA:n superlisenssi. Asia ratkeaa noin kuukauden kuluessa.

Vuoden 1982 maailmanmestari Keke Rosberg arvostelee Räikkösen F1-sopimusta. Rosberg sanoo Autosport-lehdessä kuljettajamarkkinoiden menevän päällelleen, jos 21-vuotias Räikkönen saa superlisenssin. (Ilta-Sanomat 9.11.2000.)

Asia on lähtökohtaisesti kiinnostava: F1-sarjaan on tulossa uusi suomalainen. Siinä on suomalaisten kannalta yllätys. Suomalainen ex-mestari Keke Rosberg vastustaa maanmiehensä pääsyä F1-sarjaan. Ilta-Sanomat ei nosta asiaa isosti esille, mutta pelkkä maininta tekee uutisesta kiinnostavamman. Joidenkin mielestä kokematon Räikkönen oli vaaraksi muille, eikä siksi ansainnut lisenssiä. Hän sai lisenssin lopulta, mutta Räikkösen ja FIA:n välille luotu vastakkainasettelu pysyi.

Yleensä nuorten kilpa-ajajien tie F1:iin on käynyt F3:n tai F3000:n kautta, mutta Räikkönen nousi ykkösiin suoraan merkki-formuloista: tällainen oli "ennenkuulumatonta".

– Tämä on fantastinen tilaisuus minulle, Räikkönen hihkui.

– Nautin suunnattomasti ensimmäisistä testeistäni lähtien ja onnistuin paineista huolimatta osoittamaan FIA:lle Jerezissä osaamiseni. Nyt teen kaikkeni, jotta olen kaudella 2001 Peter Sauberin, tallin ja FIA:n luottamuksen arvoinen, Räikkönen kertoi. (MTV3 8.12.2000.)

21-vuotias sankarinalku sai aikaan jotain ”ennenkuulumatonta”, tunnetta herättävää. Vastakkainasettelun lisäksi uutisessa luodaan odotuksia tulevalle sankaritarinalle. Räikkösen poikkeuksellinen mahdollisuus luo tietyt odotukset: jos hän ei onnistu, ura F1:ssä, ja mahdollinen sankaruus, jää haaveeksi. Uutisessa on monta tunnetta samaan aikaan, Räikkösen kommentti osoittaa nöyryyttä, mutta myös näyttämisenhalua. Samalla hän hihkuu ilosta. Neljä kuukautta myöhemmin hän ajoi ensimmäisen kilpailunsa. Kun tarkastelee MTV3:n uutisten otsikointia ensimmäiseltä kisaviikonlopulta ja sen jälkeen, näkee usean journalistisen draaman teeman toteutuvan.

Kimi Räikkönen aloitti tyylikkäästi (MTV3 2.3. 2001).

Räikkönen vaiensi epäilijät (MTV3 3.3. 2001).

Räikkönen nousi pisteille Panisin saatua aikasakon (MTV3 4.3. 2001).

Räikkönen uskoo vakuuttaneensa FIA:n (MTV3 12.03. 2001).

Vain harva yltänyt pisteille heti debyyttikisassaan (MTV3 16.03. 2001).

MTV3:n uutisointi nojaa päättäjien ja Räikkösen väliseen vastakkainasetteluun. Luodut odotukset palkitaan, kun Räikkönen vaiettaa epäilijät. ”Tyylikäs aloitus” tuli jo harjoituksissa, mutta 3.3. ajettujen aika-ajojen jälkeen MTV3 sai näyttää Räikkösen puolesta pitkää nenää FIA:lle ja muille epäilijöille: meidän Kimi osoitti olevansa ”herrojen” oletuksia parempi. Kilpailun jälkeen myös Räikkönen uskoi vakuuttaneensa FIA:n, joten odotukset palkittiin. Räikkösen suorituksen tasoa saatiin viimein myös vertailla muihin. Suomalaismedialle innostavaa oli se, että harva on pystynyt saamaan pisteitä avauskisasta. Räikkönen menestyi siis paremmin kuin suurin osa kuljettajista ensimmäisessä kisassa. Paavolan mukaan kynnyksen ylitys, läpimurto, on sankaruuden ehdoton edellytys, sankariksi ei voi tulla vähitellen ja hitaasti kiihuhtaen (Paavola 2001, 51). Räikkönen täytti tämän vaatimuksen, kun hän menestyi heti.

Mikael Granlundilla ensimmäinen kynnys odotti Helsingissä. Hän oli jättänyt kotiseutunsa ja pelasi nyt HIFK:ssa, joka on yksi Suomen seuratuimpia palloilujoukkueita. Ensimmäinen peli HIFK:ssa tuotti syöttöpisteen ja Sebastian Waheebin peliraportti kuvailee sitä, miten tarkasti Granlundia seurattiin ja miten hänestä kirjoitettiin. Granlund oli pelin jälkeen kommentteissaan itsekriittinen ja vaati itseltään parempaa panosta joukkueelle. Peliraportissa on käytetty useita journalistisen draaman keinoja.

Granlund oli sanoissaan hieman liian ankara, sillä tosiasiaa hän oli yksi HIFK:n pirteimmistä ja näkyvimmistä pelaajista. Avauserässä Granlund rynnäköi väkisin Jokerien puolustusalueelle pakottaen puolustaja Teemu Erosen rikkomaan jäähyn arvoisesti. Vielä kaatuessaankin hän sai kuitenkin aikaan kunnon maaliyrityksen.

Rangaistusta seurannutta ylivoimaa ehti kulua vain 20 sekuntia, kun Luttinen teki 1-1-tasoituksen Wirtasen ja Granlundin esityöstä. Se oli samalla 17-vuotiaan hyökkääjän uran ensimmäinen liigapiste.

– No joo, sattuuhan niitäkin joskus, kuittasi jo harjoituspeleissä joukkueensa tehokkaimpiin pelaajiin lukeutunut Granlund tyylilleen uskollisena vaatimattomasti. (Waheeb 10.09. 2009)

Esimerkissä toteutuu kolme draaman teemaa: tunne, odotukset ja vastakkainasettelu. Waheeb herättää sanavalinnoillaan vahvasti tunnelatausta. Granlund on ”liian ankara”, ja sai ”vielä kaatuessaankin kunnan maaliyrityksen”. Granlundin kommentti tehopisteestä puolestaan oli ”tyylille uskollista vaatimattomuutta”. Tekstissä pönkitetään niitä ominaisuuksia, jotka myöhemmin alkavat määrittää Granlundia ja muodostuvat hänen tavaramerkeikseen. Raportissa muistutetaan, että Granlund oli harjoituskaudella joukkueensa tehokkaimpia: hän siis vastasi asetettuihin odotuksiin, kun sai syöttöpisteen. Samalla nuorukaisessa luodaan omaa sisäistä vastakkainasettelua: hän tekee toimittajan (siis yleisön) mielestä hienoja suorituksia, mutta ei itse pidä niitä erityisinä.

Ensimmäistä peliä ja hyvää aloitusta voi pitää Granlundin osalta väliaskeleena ensimmäisen kynnyksen yli. Koko tulokaskausi on mielestäni hänen kynnyksensä. Granlund valittiin SM-liigan vuoden tulokkaaksi ensimmäisen HIFK-kauden jälkeen. Kynnys siis ylittyi laajemmalla tarkastelulla. Sen jälkeen hänen suorituksiaan oli nähty niin paljon, että journalistinen kieli hänestä puhuttaessa muuttui.

Sensaatio. Sillä sanalla voi kuvailla Mikael Granlundin tulokaskautta. Nousu ratkaisijan rooliin HIFK:n kovassa nipussa, 40 pistettä 43 ottelussa ja takuuvarma myyntivaltti ympäri Suomea jo nyt. Äänestyksessä oli kaksi nimeä: Granlund sekä Sami Vatanen. Lähes jokaisessa vastauksessa HIFK:n hyökkääjä oli rankattu JYPin puolustajan yläpuolelle.

"Tiedettiin hyväksi, osoittautui loistavaksi."

"Koska viimeksi 18-vuotias junnu on ollut liigan kärkiporukoihin kuuluvan joukkueen paras pelaaja? Käsittämätön kausi, loistava tulevaisuus." (Elo 22.03. 2010.)

Granlund oli saanut ensimmäisen virallisen tunnustuksen ja sen jälkeen hänestä oli helppoa ja jopa ansaittua kirjoittaa ylistävin sanankääntein. Hän oli myös tehnyt Paavolan vaatiman läpimurron ja vastannut odotuksiin. Väitän, että hänestä ei olisi puhuttu näin ylistävästi, jos sitä ei olisi odotettu niin paljon. Kuten aiemmin sanoin, Granlundin kaltaista sankaria oli odotettu pitkään. Hänen haluttiin ja toivottiin tekevän ihmetekoja ja kun hän onnistui, odotuksia kasanneet toimittajat saivat huokausta helpotuksesta.

4.3 Auttajat ja vastustajat

Urheilussa auttajat ja vastustajat ovat lähtökohtaisesti helppoja nimettäviä: joka päivä suoritus tehdään vastustajaa vastaan, omien joukkuekavereiden ja valmentajan avustuksella. Etenkin jääkiekon kaltaisessa joukkuelajissa, mutta myös tallien ympärillä pyörivässä formula-sarjassa, saman tiimin jäsenet auttavat toisiaan kohti parasta mahdollista suoritusta. Jokaisessa kisassa ja ottelussa on paitsi vastustajat, myös yleisö, joka toivoo vastapuolen sankarin epäonnistumista.

Sekä Granlund että Räikkönen ovat kaivanneet omia erityisiä auttajiaan ja kokeneet henkilö-kohtaisia uhkaajia. Granlundin tärkeä auttaja tuli esiin heti alussa, asainhoitaja Ilkka Larva on Granlundin sankariuran kannalta keskeinen hahmo. Hän vei nuoren lupauksen Helsinkiin suuremman haasteen ja samalla suuremman mahdollisuuden luokse. Larva oli joidenkin mielestä siirtojupakassa pahantekijä, mutta siitä ei puhuttu enää, kun siirto toteutui ja Granlund pelasi hyvin. Larva ja muut pelaaja-agentit jäivät usein mediassa vähälle huomiolle. Hänen tehtävänsä on auttaa pelaajaa uralla eteenpäin ja edustaa häntä. Tämä kaikki tapahtuu kulisseissa, joten julkisuus ei ole automaattista. Siirtohässäkkä oli poikkeuksellinen tilanne.

Granlundin uran kannalta kaikkein merkittävin auttaja liittyy hänen sankaritekoonsa, ilmaveivimaaliin. Granlund nosti vuoden 2011 MM-välierässä kiekon maalin takana mailansa lavalle ja pyöräytti sen Venäjän maalin yläkulmaan. Tuohon hetkeen kulminoituu Granlundin asema suomalaisten sankarina. Pelin jälkeen Granlund sanoi, että ilmaveiviä on lapsena harjoiteltu, ja ”joku kaveri on joskus sanonut, että testaa, jos pääset käymään siellä (maalin takana)” (MTV3 13.05. 2011). Sankarilla oli mystinen auttaja. Auttajaksi on veikkailtu pikkuveli Markusta, mutta hänen henkilöllisyydellään ei ole väliä. Mikaelilla oli taito, auttaja antoi hänelle innoituksen.

Harjoittelua Kempeleen Kiekko-Ketuissa ja myöhemmin Laser HT:n joukkueessa. Sen jälkeen iltamyöhään pihakiekkoa ja pelailua ulkojäillä. Temppujen ja ilma-veivien loputonta hiomista. Isä Vesa vie harjoituksiin ja Minna-äiti huutelee kymmeneltä illalla Mikael Granlundia ja pikkuveli Markusta kotiin iltapalalle. Alusta lähtien oulunsalolainen perhe on Mikaelin suurin tuki. (Anttila 41/2012.)

Kun Granlund oli noussut MM-kisoissa sankariksi, hänen taustansa kiinnosti. Anttilan jutussa kerrotaan myöhemmin, että Granlundista tuli ilmiö. Juuri sen takia Granlundin taustat tulivat kiinnostaviksi. Suurin tuki on ollut perhe, auttajat ovat olleet siis aina läsnä. Granlundin perhe muutti mukana Helsinkiin, kun hän lähti HIFK:hon. Perhe on

suomalainen arvo, joten sen merkityksestä Granlundille kirjoitettiin mielellään. Auttajan korostamista kuvaa Ilta-Sanomien otsikko: Markus-veli paljastaa, miten Mikael oppi ilmaveivin (Ilta-Sanomat 20.5. 2011). Ilmaveivi oli niin kuuma asia, että kiinnostumiseen riitti tämänkaltainen lähestyminen.

Kimi Räikkösen uran ensimmäinen auttaja oli hyvin konkreettinen. Heikki Kulta kirjoitti Turun Sanomiin mekaanikko Kalle Jokisen merkityksestä lyhyesti, mutta sanavalinnat ovat tunnepitoisia.

15-vuotiaana Euroopan radoille lähteneelle Kimille tarvittiin ammattitaitoista mekaanikkoa. Paula Räikkönen otti yhteyttä Kimmo Liimataisen autoa huoltaneeseen Kalle Jokiseen. Jokinen rinnallaan hiljaisen ja kielitaidottoman Kimin kelpasi aloittaa maailman valloitus. (Kulta 22.10. 2007.)

Jokinen ei ainoastaan toiminut auton mekaanikkona, vaan hän otti ”hiljaisen ja kielitaidottoman” Kimin suojiinsa. Tekstin perusteella Kimi oli riippuvainen Jokisesta sekä radalla että sen ulkopuolella. Jokinen oli siis merkittävä tukija. Yhteisenä suuntana oli maailmanvalloitus. Yhtä tunteikkaan ja oleellisen osan Kulta antaa managerikaksikko David ja Steve Robertsonille. He ryhtyivät hoitamaan Räikkösen asioita hänen ollessaan 18-vuotias. Steve oli itsekkin kilpa-ajaja ja Kimin taidot vakuuttivat Robertsonit. Radan ulkopuolella kommunikointi oli yhä vaikeaa.

Räikkönen muutti Steve Robertsonin kotiin – ja kielitaito karttui ällistyttävän nopeasti.

– Kimi katseli moottoriurheilua tv:stä ja puhui lasten kanssa. On selvää, että kun asuu englantilaisen perheen kanssa, oppii kyllä englantiakin. Kolmessa kuukaudessa Kimi puhui jo ymmärrettävää englantia, Robertson selvitti.

Kun Frank Williams jahkaili, tarjotako suurlupaukselle F1-testiä, Robertsonit tekivät kaupat Peter Sauberin kanssa. Ehtona oli, että Kimi saa ajaa kolme päivää – ja siihen Sauber taipui. (Kulta 22.10. 2007.)

Kuten mekaanikko Jokisesta, manageistakin luodaan tekstissä kuva hyväntekijöinä, jotka paitsi edustavat Räikköstä, myös auttavat häntä hänen ongelmassaan, kielitaidossa ja kommunikoinnissa. Räikkönen oli osa perhettä. Auttajista kerrotaan tunteisiin vetoavasti ja heidän pehmeät puolensa korostuvat. Todellisuudessa F1-maailma on julma, joten Robertsonien on oltava kylmiä bisnesmiehiä. Sekin ominaisuus on heistä tuotu esiin: kun Frank Williams jahkaili, he tekivät kaupat muualle. Ehdot olivat Kimille edullisia. En epäile sitä, etteikö Robertsonien tarkoitusperät olisi vilpittömästi Kimin etuja ajavia, mutta tekstissä ei anneta edes muuta vaihtoehtoa.

Vaikka urheilijat kohtaavat vastustajia päivittäin, on Räikkösen sankariuralla yksi selkeä vastustaja. Hän on kilpakumppani Fernando Alonso. Suomalaisfaneissa Alonso herättää jopa vihaa, sillä hän korvasi Räikkösen Ferrarilla. Räikkösellä oli sopimus vuodesta 2010, mutta se purettiin vuoden etuajassa. Tilalle tuli Alonso. Asian ympärillä pyöri kuukausien ajan hirmuinen huhumylly, syyksi esitettiin kahta vaihtoehtoa: Joko Räikkösen otteet eivät riittäneet Ferrarille tai taustalla oli tallin ja espanjalaisen Santander-pankin tekemä sponsorisopimus. Suomessa asiaa ei ymmärretty ja Räikkönen oli suomalaismediassa uhri. Lopulta, kuten MTV3 otsikoi: Kimi sanoi suoraan potkusuynsä.

Kimi Räikkönen on lopultakin sanonut suoraan sen, minkä takia Ferrari-talli päätti laittaa hänet ulos vuoden etuajassa. Varikolla on spekuloitu sillä, ettei Räikkönen olisi pystynyt edeltäjänsä Michael Schumacherin tavoin johtamaan Ferrari-tallia, mutta Kimin mukaan potkujen syy on taloudellinen.

– Kaikilla on omat mielipiteensä, mutta kyllä tässä eniten määräisivät ne Santanderin rahat, Räikkönen totesi Turun Sanomien mukaan.

Espanjalainen Santander-pankki tuli syyskuussa Ferrarin sponsoriksi rahakkaalla sopimuksella. Santander halusi espanjalaiskusi Fernando Alonson Ferrarille Räikkösen tilalle. (MTV3 2.11. 2009.)

Uutinen, ja koko tilanne, kulminoituu Räikkösen ja Santander-Alonso-liiton vastakainasetteluun. Tunne on ladattu jutun otsikkoon. Syy oli jo kaikkien tiedossa huhujen takia, mutta se, että Kimi (etunimi tuo lisää tunnetta) itse sanoo sen, oli tärkeää. Muuten uutinen on tunteellisesti tarkasteltuna kylmä. Se myös vastaa odotuksiin, ja muistuttaa kupletin juonesta: espanjalainen pankki tuli ja halusi espanjalaisen kuskin Kimin tilalle. Tapahtumasarjan jälkeen Räikkönen vetäytyi F1-sarjasta.

4.4 Tulikoe

Kynnyksen ylittämisen jälkeen sankari kasvaa ja etenee kohti sankaruutensa tulikoetta. Paavolan mukaan urheilussa nimitys edustusjoukkueeseen voidaan kokea sankaruuden virallisena tunnustamisena. Valitsija etsii siis joukkueeseensa henkilöä, joka on valmis sankaritekoihin. (Paavola 2001, 65.) Maajoukkueen päävalmentaja Jukka Jalonen, yksi Granlundin sankariuran auttajista, kutsui Granlundin maajoukkueeseen ja vuoden 2011 MM-kisoihin. Nuo kisat olivat Granlundille tulikoe, jonka menestyksellä suorittamisella hänestä tuli Suomeen urheilusankari.

Granlund teki MM-kisojen ensimmäisessä pelissä maalin ja hänet valittiin ottelun parhaaksi pelaajaksi (Merimaa 30.4. 2011). Hänen suorituksensa herättivät peli toisensa

jälkeen enemmän huomiota ja hänen kyky sankaritekoihin tuli selväksi. Sitten tapahtui käänteentekevä tilanne: Suomi pelasi välierässä Venäjää vastaan, kun Granlund nosti kiekon maalin takana mailansa lavalle ja kiepautti sen maalin yläkulmaan. Tuolla teolla hänestä tuli suomalaisten sankari. Granlundin teko oli äärimmäisen yllättävä. Medialle sen faktan toteaminen ei enää pelin jälkeen riittänyt, täytyi kehittää uusia tapoja kertoa teon yllättävyys. Seuraava esimerkki on julkaistu pari tuntia ilmaveivimaalin jälkeen.

Granlundin ilmaveivi sai aplodit myös lehdistökeskuksessa tietokoneidensa äärellä istuneilta toimittajilta. Yleensä hyvin kriittiset toimittajat yltyivät hidastuksen nähtyään kansallisuudesta riippumatta suosionosoituksiin. Tuomarit tarkistelivat Granlundin maalia videolta. Videolta tarkistettiin, oliko kyseessä korkealla mailalla tehty osuma. Lopulta maali hyväksyttiin.

– Ei se minun mielestäni ollut korkea maila ja näköjään se meni tarkistuksen jälkeen läpi. En ajatellut sitä hirveästi, että hyväksytäänkö maali vai ei. Jos sitä ei olisi hyväksytty, pelini olisi jatkunut samaan malliin, ihmepoika kertoi.

Granlund, 19, on kommentoinut seesteisesti tekemisiään MM-kisoissa. Silti hän totesi loistavasti sujuneen Norja-puolivälierän jälkeen, että ihan kaikkia temppejuja ei ole vielä nähty - eikä totisesti puhunut roskaa. (Helsingin Sanomat 13.5. 2011.)

Jopa ulkomaalaisten ”normaalisti kriittisten” toimittajien reaktio oli spontaanit suosionosoitukset. Myös tuomaristo oli epävarma, kun sen täytyi varmistaa maali kuvanauhalla: mediassa tämä voitiin kokea siten, että maali oli niin huikea, että sen laillisuuskin oli pakko tarkistaa. Tämän näytteen kaltaisia juttuja julkaistiin ilmaveivin jälkeen paljon, yllätyksellisyyttä piti tarkastella erilaisista näkökulmista, kun itse tapahtuman ällistely ei riittänyt. Uutisissa toistui yksi piirre: ainut joka ei yllättynyt, oli Granlund. Hänen sankarillista olemustaan tuettiin selkeällä valinnalla, loistavasti sujuneen Norja-pelin jälkeen hän oli ikään kuin luvannut jotain vastaavaa. HS:n uutisesta voisi päätellä, että Granlund oli päättänyt ilmaveivin tekemisen jo kauan etukäteen. Vaikka hän yllättikin kaikki, vastasi hän kuitenkin odotuksiin. Tunnetta uutisessa herättää se, että kommentin antoi ihmepoika, ei Granlund.

Kun sankariteko on näin selkeä, siitä kertomisessa ei tarvitse käyttää ylenpalttisesti journalistista draamaa. Tunne, yllätyksellisyyys ja kiinnostavuus ovat teossa sisäänrakennettuina, joten teemat tarvitsi vain välittää. Sen teki parhaiten kuva. Mukaan tuli kuvallisen kerronnan ansiosta myös vastakkainasettelu. Tuomaritarkistuksen takia maalia kelattiin edestakaisin kaikista mahdollisista kuvakulmista, joten jokainen pieni nyanssi tässä ”yhdessä historian hienoimmassa maalissa” saatiin esitettyä omana pikku palasena. Toistuviin hidastuksiin kun yhdistettiin selostaja Antero Mertarannan äimistely ja värikäs kieli, oli lajia tuntemattomankin vaikea pysyä penkissään. Kun kuviin

lisättiin venäläispelaajien hölmistyneet katseet hidastettuina lähikuvina ja Granlundin varma katse kohti tuomaria, jonka hän tiesi hyväksyvän maalin, synnyttiin loistavaa draamaa ja tunnetta. Vastakkainasettelu oli selkeä: Granlund tiesi mitä teki, venäläiset olivat yhtä ymmällään kuin yleisö.

Jokainen katsoja näki maalin heti tapahtumahetken jälkeen niin moneen kertaan, että se paloi kaikkien kiekkofanien verkkokalvoille. Ylen studio-ohjaaja oli myös hereillä, hän leikkasi äänen videotarkistuksen aikana studioon, josta asiantuntija Jarmo Kekäläinen julisti, että maalissa ei ole mitään väärää, se hyväksytään varmasti. Granlund oli siis todellakin tehnyt jotain aivan ääri rajoille menevää, mutta ehdottomasti hyväksyttävää. Journalistinen draama toteutui hetken mukana. Teon kiinnostavuus nousi tärkeimmäksi journalistiseksi kriteeriksi. Sankaritekoa tarkasteltiin jokaisesta mahdollisesta näkökulmasta. Utustalot alkoivat koneen lailla työstää jo tuttua kaavaa tapahtumiin reagoimisesta: mitä muut ajattelevat, onko vastaavaa tehty aiemmin jne.

Granlundin huikeaa maalia hehkutetaan maailmalla (Yle13.5. 2011).
 Granlund on tehnyt sen ennenkin – katso videolinkit (Iltalehti 14.5. 2011).
 Markus-veli paljastaa, miten Mikael oppi ilmaveivin (Iltä-Sanomat 20.5. 2011).
 Missä luuraa Granlundin ilmaveivimaila? (Merimaa 15.6. 2011).
 Granlund myöntää vihdoinkin: Ilmaveivi oli huikea (MTV3 15.6. 2011).
 Nähdäänkö Granlundin ilmaveivejä NHL:ssä? Asiantuntijat vastaavat (Lehtomäki 4.7. 2011).

MM-kisojen kiinnostavin asia Suomen mediassa oli ilmaveivi. Muut Granlundin huippusuoritukset unohtuivat, koska yksi asia oli niin paljon muita kiinnostavampi. Jos unohtuivat Granlundin teot, niin sivurooliin jäivät myös muut pelaajat. Kaikkia mahdollisia näkökulmia käyttämällä Granlundin sankariteosta luotiin ilmiö, pelkkä ilmaveivi-sana yhdistyy yhteen hetkeen. Ilmaveivi-sanan tai Granlundin nimen käytöllä uutisten kiinnostavuus oli taattu kuukausiksi.

Räikkönen kutsuttiin sankaritekoihin heti ensimmäisen F1-kauden jälkeen. Hänet valittiin Sauberilla vuoden tulokkaaksi ja kun Mika Häkkinen päätti vetäytyä, hankki McLaren-talli Kimin korvaajaksi. Odotukset Räikkösen sankaruudelle kumpusivat perinteen jatkamisesta: Häkkinen oli juuri voittanut kaksi maailmanmestaruutta ja nyt nuori Räikkönen istui lähes konkreettisesti Häkkisen autoon. Lisäksi Häkkinen itse halusi Räikkösen seuraajakseen. Paavolan mukaan sankaruus edellyttää kunnianhimoa ja tunnustuksen tarvetta nimenomaan niiden itsensä vuoksi (Paavola 2001, 65). Kun Räikkösen siirtyminen McLarenille oli varmaa, tämä ominaisuus tuotiin Kimistä esiin uutisessa,

jonka otsikon mukaan entiseksi jäävä tallipäällikkö Peter Sauber haukkui Räikköstä itsekkääksi.

Kun tiet eroavat, alkaa myös ääni kellossa muuttua. (...) Peter Sauber löytää ensi kertaa Kimistä negatiivisiakin piirteitä. Sauberin mukaan Kimi raivaa itselleen tietä huipulle tavalla, joka ei tuo hänelle juurikaan ystäviä. Sauberin mielestä Kimi ei ole ihmisenä kovin miellyttävä keskittyessään vain oman menestyksensä varmistamiseen.

Sauber kertoo Kimin tulleen managerinsa kanssa heinäkuussa ennen Saksan GP:tä kertomaan, että Kimillä on mahdollisuus saada ensi kaudeksi huippupaikka. Sauber kertoo Kimin sanoneen, että hänen on pakko tarttua tilaisuuteen päästäkseen kaikkien aikojen nuorimmaksi maailmanmestariksi. (MTV3 21.09. 2001.)

Sauberin ja Räikkösen välillä on vastakkainasettelu, mutta se käännetään Räikkösen eduksi. Sankaruus, tässä tapauksessa mestaruus, edellyttää tiettyä luonnetta ja tietynlaisia valintoja. Draaman tunne elää jutun läpi: alussa Sauberista tulee katkera, jopa ilkeä kuva. Lopussa suomalaiselle lukijalle suunnatun uutisen tunne muuttuu realismin makuisiksi: sankarin on tehtävä näin, että hän voi olla sankari.

Vuosina 2002-2006 Räikkönen kasvoi kohti sankaruutta, mutta ei kyennyt saavuttamaan sankarin asemaa, koska mestaruus jäi haaveeksi. Vuodeksi 2007 hän siirtyi legendaariselle Ferrarille ja tuolloin sankaruuden odotus oli tapissa. Kauden viimeiseen kilpailuun lähdeittäessä Räikkönen oli MM-pisteissä kolmas. Hänen tulikokeensa oli viimeinen kilpailu, jonka hän voitti ja edellä olleet Lewis Hamilton ja Fernando Alonso sijoittuivat kyllin heikosti. Räikkösen mestaruus irtosi niukasti, hänellä oli vain piste enemmän kuin Hamiltonilla ja Alonsolla. Räikkösen sankarillista kisaa käsittelevissä uutisissa tunne, kansallistunteen muodossa, oli vahvin teema.

Kimi Räikkönen täytti keskiviikkona 28 vuotta. Hän jätti juhlat väliin ja esitti vain yhden lahjatoivomuksen – voittaa maailmanmestaruus sunnuntaina Brasilian Grand Prix -kisassa.

Toive kuultiin jossain. Räikkönen päätti seitsemännen MM-kautensa upeaan voittoon – ja kampesi Fernando Alonson alas runsaat kaksi vuotta hallitsemaltaan valtaistuimelta. F1-mestaruus tuli Suomeen kahdeksan vuoden tauon jälkeen. Räikkösestä tuli Suomen kaikkien aikojen ensimmäinen Ferrarilla mestaruuden voittanut kuljettaja ja kaiken kaikkiaan yhdeksäs Ferrarin maailmanmestari.

– Unelmani on toteutunut. Olen nauttinut tänä vuonna F1:stä enemmän kuin koskaan. Kaikkein mieluiten voitin mestaruuden juuri Ferrarilla. Tiimi on tehnyt oloni fantastisen mukavaksi. Tämä oli rankka kausi, mutta puhaltamalla yhteen hiileen saavutimme sittenkin maksimituloksen, Räikkönen tunnusti Turun Sanomille ennen liittymistä yleiseen punahehkuiseen ilonpitoon. (Kulta 22.10. 2007.)

Heikki Kullan uutisessa Räikkösen päättäväistä asennetta korostetaan heti alussa. Sankari tiesi mitä häneltä vaaditaan. Silti hän kaipasi ylemmän voiman apua. Räikkönen kamposi Alonson valtaistuimelta ja palautti valtikkan nimenomaan Suomeen. Tunne elää lause toisensa jälkeen. Räikkösen julkikuva on jäyhä ja vähäsanainen, joten mestaruuden jälkeen hänen tunteellinen puheensa on hieman yllättävää. Sankari saavutti unelman, se saa puhumaan herkkiä asioita. Sankariteon jälkeen itse sankarin sanat ovat kaikkein kiinnostavimpia medialle. Sankarin omat reaktiot tuovat draaman hetkeen, ihan kuten sankariteonkin hetkellä draama syntyy itse tapahtumasta. Vaikka sankariteko onkin jo tehty, voidaan odotuksia luoda ja kumota myös jälkikäteen.

Ferrari-talipäällikkö Jean Todt kertoo, että alkukaudesta koetut vastoinkäymiset auton luotettavuuden kanssa saivat hänet jo heittämään toiveet Kimi Räikkösen maailmanmestaruudesta.

– Voin rehellisesti sanoa, että en olisi ikinä lyönyt vetoa tämän voiton puolesta. (MTV3 29.10. 2007.)

Kimi oli sankari suomalaisille, kun hän palautti F1-mestaruuden Suomeen, mutta myös italialaisille, joille Ferrari on kuin uskonto. Samalla hän onnistui yllättämään omatkin auttajansa. Tätä draamaa ei tiedetty ennen mestaruuden varmistumista, mutta jälkikäteen media loi sen Todtin aiemmilla odotuksilla ja niiden yllättävällä kumoutumisella.

4.5 Paluu lähtöpaikkaan

Kun sankari on tehnyt vaadittavat urotyöt, hänen on palattava takaisin lähtöpaikkaansa voittosaalis mukanaan. Granlundin sankariteko vei Suomen finaaliin, mistä joukkue otti kultaa. Koko joukkuetta odotti Helsingin Kauppatorilla kansanjuhla. Granlundin osalta juhlallista kotiinpaluuta rakennettiin mediassa jo ennen konkreettista kotiinpaluuta. Granlundista kirjoitettiin jo MM-kisojen aikana paljon. Sankarin henkilöä aloitettiin esittelemaan muille heti. Iltalehti julkaisi puoli tuntia ennen MM-finaalia kuvauksen Granlundista. Sankariteko oli jo tehty, eikä se haitannut, että matka oli vielä kesken.

Granlund on lähes ärsyttävän harkitsevainen lausunnoissaan. Hän tietää, mikä tie pitää kulkea ennen NHL-uraa. Tähdenkua ei nähdä koheltamassa Helsingin yössä, sillä hän nauttii väkijuomia hyvin harvoin. Suhdekohuja ei myöskään saada, sillä Granlund viihtyy poikamiehenä. Kuuluisalle ja hyvännäköiselle nuorelle miehelle riittäisi ottajia. Tässä kohtaa monien kiekkoilijoiden kohdalla liitettäisiin se klassinen missivaimon mukaantulo. Granlundin kohdalla kaunottaret saavat odottaa vuoroaan. Granlund ei tee yhtään väärää liikettä. Sääntöinen ja vaatimaton mies tekee kaikkensa, jotta hän kehittyä hyväksi urheilijaksi. (Nurmisto 15.05. 2011.)

Esimerkissä on kyse tunteen herättämisestä. Tällä kertaa tunnetta haetaan Granlundin henkilöstä. Kyseessä on nuori huippulupaus, joka keskittyy vain olennaiseen. Hän on nuhteeton ja juttu on yksi esimerkki siitä, miten Granlundin mainetta puhtoisena urheilijana tuetaan. Hän ei halua mitään muuta kuin olla loistava pelaaja. Hän ei kohella viinan kanssa, eikä naiskohuja saada. Granlund ”ei tee yhtään väärää liikettä”. Toimittaja Inka Nurmisto käyttää tietoisia ja värikkäitä sanavalintoja, joilla hän vahvistaa ja kiillottaa entuudestaan putipuhdasta julkikuvaa. Granlund on antanut aihion, mutta media on tehnyt hänelle täydellisen vävympojan imagon. Täydellisempi hän on vain pelatessaan. Nurmisto päättää juttunsa näin:

Granlundin ura on vasta alussa, mutta MM-jäillä sitä ei huomaa. Hän ratkaisee otteluita ja on joukkueensa tukipilareita. Kädet käyvät ja yleisö hurraa. Vilpitön ja herrasmiesmäinen olemus kaukalossa ja sen ulkopuolella ällistyttävät. Granlund on älykäs ja miellyttävä. Siitä on supertähdet tehty. (Nurmisto, 15.05. 2011.)

Uutinen julkaistiin siis puoli tuntia ennen MM-finaalin alkua. Granlund oli tehnyt jo ilmaisevinsä, ja siksi hänestä tehty henkilökuvaus oli kiinnostava, finaalitytuloksella ei ollut väliä. Granlundin peliesityksistä kisojen aikana oli jo puhuttu, kiinnostavuutta lisäsi nimenomaan niiden ulkopuolisiin asioihin liittyvä uutinen.

Kun kotiinpaluu on tapahtunut ja juhlat juhlistettu, sankari on korkeiden voimien suojeluksessa. Granlundilla edessä oli paluu arkeen, koska asevelvollisuuden suorittaminen oli kesken. Hänen sankariasemansa luomisessa alkoi toinen vaihe, jossa alettiin keskittymään yhä enemmän jääkiekon ulkopuolisiin asioihin. Media halusi tietää nuorukaisen elämästä kaiken. Kamerat olivat mukana metsässäkin. Granlund ”ryynäsi” metsässä, kuten muutkin suomalaisnuoret, hänen kohdallaan se oli uutisoimisen arvoista. ”Minulla on sellaisia kesämökkkitaitoja, joten ei tämä ihan vierasta hommaa ole. Olen muutenkin aina tykännyt olla metsässä”, Granlund kertoi (MTV3 20.6. 2011). Granlundista vahvistetaan ajatusta, että hän ei ole pullamössösukupolvea, vaan edustaa maataan perinteisesti armeijassa, kuten kansallissankarin kuuluu. Samassa jutussa hän kertoo, että myös kirves pysyy kädessä, ja ammuttuakin on tullut ennen asepalvelusta. Nuorukaisen perusarvot ovat suomalaisen sinivalkeiset, ja sitä vahvistetaan.

Seuraavana syksynä Granlundia kohdistui valtavat odotukset. Niitä loi media. Kauden ensimmäisestä pelistä lähtien, ja jo ennen sitä, hänen jokaista tekoaan seurattiin suuren lasilla. Lisäksi hänen nimellään alettiin myydä uutisia. ”Granlund ja 14 kevään MM-sankaria Leijoniin” (Yle 1.11. 2011) oli Ylen otsikko, kun Suomen pelaajat valittiin syksyn 2011 Karjala-turnaukseen. Turnaus oli ensimmäinen maajoukkueen tapahtuma

MM-kisojen jälkeen. Joukkueessa oli 15 kultamitalistia, mutta Granlund nostettiin erikseen esille. Esimerkki vastakkainasettelun ja odotusten luomisesta rakentui MTV3:n sivuilla, kun jokaisen maan joukkueet olivat selvillä. Granlund ja ilmaveivimaalissa huiputettu Venäjän maalivahti Konstantin Barulin olivat taistelupari.

Granlund vastaan Barulin – katso Karjala-turnauksen kokoonpanot (Kunnas 8.11.2011).

Kokeileeko Granlund ilmaveiviä torstaina? (MTV3 9.11. 2011).

Venäjä voittoon – Barulin sai revanssin Granlundista (Kunnas 10.11. 2011).

Kolmen peräkkäisen päivän uutisissa luotiin tietoisesti vastakkainasettelu Granlundin ja Barulinin välille, vaikka kyseessä oli joukkueiden kohtaaminen. Luotu kaksintaistelu ratkesi lopulta siten, että Barulin torjui Granlundin rangaistuslaukausyrityksen, ja Venäjä voitti. Vaikka ottelulla ei ollut mitään merkitystä edellisen kevään MM-kisojen tulokseen, silti ”Barulin sai balsamia haavoilleen”.

Yksi tapa luoda odotuksia on vertailla muihin. Kiekkopersoonana Juhani Tamminen vertasi 19-vuotiasta Granlundia yhden loistokkaan pelin jälkeen eri lajien legendoihin Wayne Gretzkyyn, Magic Johnsoniin ja Peléen (Kunnas 12.11. 2011). Pitkälle viety vertailu, mutta kuvastaa sitä, millaiset odotukset sankari sai. Yksi sankareiden nostamisen tapa on tarkastella mitä ”muut” puhuvat. Nuorten MM-kisoissa ruotsalaiset pelkäsivät mahdollisuutensa kaatuvan pelkästään Granlundin takia. ”Tie finaaliin on auki. Estämässä on oikeastaan vain yksi asia. Se on Granlund, kirjoittaa Aftonbladetin Hans Abrahamsson.” (Rämänen 3.1. 2012.) Lopulta Ruotsi voitti, ottelu päättyi Granlundin epäonnistumiseen ratkaisevassa rangaistuslaukauksessa. Sankarikaan ei onnistu aina.

Kimi Räikkösen kohdalla konkreettista kotiinpaluuta ei, ainakaan vielä, ole tapahtunut. Räikkönen on asunut koko sankariuransa ajan ulkomailla ja hänen kohdallaan ei ole päästy järjestämään paluujuhlia kuten Granlundin saapuessa MM-kultajoukkueen kanssa kotiin. Räikkösen henkilö on mielestäni kuitenkin ”palautettu” kotiin. Kun urheilusankari saavuttaa asemansa, journalismin tapa on kertoa alusta asti vaihe vaiheelta sankaritekoon johtaneet käänneet. Räikkösen sankaritarina on siis kerrottu moneen kertaan monella eri tavalla. Sankarin taustat kiinnostavat mediaa, ja niistä haetaan myös uutta puolta, uutta tunnetta sankarille.

Tuoreen F1-maailmanmestarin Kimi Räikkösen äiti Paula kertoi sunnuntaina, että hän sai jo 20 vuotta sitten tietää poikansa voittavan maailmanmestaruuden.

– Kimi oli noin 8-vuotias, kun hän tuli minua kohden, halasi vyötärön kohdalta ja sanoi, "äiti, olen joskus maailmanmestari. En tiedä vielä, missä lajissa", Paula Räikkönen kertoi MTV3:lle.

Nyt on lajikin sitten selvinnyt.

– Tätä on toivottu kauan ja minä olen siihen uskonut, Paula Räikkönen sanoi poikansa mestaruudesta. (MTV3 22.10. 2007.)

Kylmä ja itsekäs Räikkönen, joka tavoittelee vain omaa etuaan, kuten Peter Sauber oli sanonut, on kuin onkin ollut herkkä lapsi, joka on halannut äitiään hellästi. Siinä samalla hän on jo kertonut, että hänestä tulee mestari. Hän on ollut valmis sankaruuteen jo lapsena, lajillakaan ei ollut väliä. Tekstissä tätä korostetaan tehokkaan huomaamattomasti: äiti sai jo 20 vuotta sitten tietää. Näin luodaan kuva, että tätä osattiin odottaa. Toinen tapa tuoda Räikköstä henkisesti kotiin on vahvistaa niitä ominaisuuksia, joita hänessä on. Päättäväisyyden lisäksi Räikkönen oli tunnettu kovana juhlijana. Mestaruuden jälkeen tuore sankari tiedosti vastuunsa, mutta myös omat oikeutensa.

Kimi Räikkönen vakuuttaa, ettei aio muuttaa omaa tyyliään huolimatta formula ykkösten maailmanmestaruudesta. Räikkönen tiedostaa sen, että lehtien kirjoittamat skandaalijutut hänen elämästään vain lisääntyvät MM-tittelin myötä.

– Minulla on varmasti enemmän esiintymisiä. Ihmiset katsovat minua erilailla ja keksivät enemmän tarinoita minusta ja asioistani, mutten aio muuttaa itseäni. Minun täytyy olla hieman varovaisempi siinä, mitä teen. En aio kuitenkaan murehtia asiaa, vaan aion elää elämääni kuten haluan, Räikkönen sanoi. (MTV3 22.10.2007.)

Räikkönen vakuuttaa ettei aio muuttua. Sankari siis antaa lupauksen hänet sankariksi valinneelle yhteisölle, että hän pitää yllä niitä ominaisuuksia, joilla hän sankaruutensa on ansainnut. Räikkösen elintapoja on vuosien saatossa kritisoitu, mutta niistä huolimatta ja jopa niiden avulla hänestä on tullut sankari. Uutisessa muistutetaan uusista vastakkainasetteluista: sankari kohtaa jatkossa uusia vastustajia, eli lehdet skandaalijuttuineen. Kun sankari on saavuttanut palkintonsa, uudet asiat uhkaavat.

Räikkösen sankaruus sai valtaisan vahvistuksen vuosia sankariteon jälkeen. Räikkönen lähti F1-sarjasta vuonna 2009, kun Ferrari antoi hänelle potkut. Se ei kuitenkaan laskenut Räikkösen sankaristatusta Suomessa. Paavolan mukaan palasta kuolematomuudesta voi tavoitella myös yrittämällä luoda useampaa uraa (Paavola 2001, 168). Räikkönen teki juuri näin, kun hän keskittyi formuloiden sijaan tekemään muuta ja osoitti poikkeuksellisilla lahjoillaan kykenevänsä ajamaan myös rallia MM-tasolla. Kuten aiemmin jo totesin, suomalaisten silmissä Räikkönen syrjäytettiin Ferrarilta epärehellisyydellä ja rahalla. Potkut eivät saaneet kannattajia hylkäämään sankariaan, päinvas-

toin, he seisoivat Räikkösen takana entistä tiiviimmin. Odotus palkittiin ja Räikkösen suosio räjähti taivasiin, kun hänen ilmoitettiin palaavan takaisin formuloihin. Suomalaiset eivät olleet saaneet lajista menestystä Räikkösen ollessa syrjässä, joten hänen paluunsa oli kuin elokuvista. Räikkönen oli kuin sankaritekonsa lopettanut ja erakoelämään vetäytynyt toimintasankari, joka vielä kerran kutsutaan taistelemaan oikeuden puolesta. Pelastajana Räikkönen esitettiin mediassakin. Hänellä oli uudet vastustajat paluun epäilijöiden muodossa, mutta media vastasi odotuksista. Hän oli aiemmin tehnyt sankaritekoja, niitä odotettiin lisää.

Nyt se on varmaa: Räikkönen palaa formula ykkösiin! (MTV3 29.11. 2011).
 Keke: Räikkösen palkkaaminen osoitus tiimin vakavuudesta (MTV3 29.11. 2011).
 Räikkönen kyllästyi formuloiden pinnallisuuteen (MTV3 29.11. 2011).
 Pomolla täysi luotto: Räikkönen osoittaa kritikoiden erehtyneen (Ylijaara 3.12. 2011).
 Räikkösen palkkaamissy tyivistyy yhteen sanaan (Ylijaara 3.12. 2011).
 "Räikkösellä mahdollisuudet pariin mestaruuteen" (MTV3 27.12.2011).
 Räikkönen tähtäilee: Totta kai tavoitteena on mestaruus (MTV3 26.01. 2012).
 Räikkönen osoitti sen heti: Huippuvauhti tallella! (Merimaa 07.02. 2012).

Kaikki otsikot, viimeistä lukuun ottamatta, ovat julkaistu ennen kuin Räikkönen oli ajanut metriäkään uudella autollaan. Pelkkiä otsikoita tarkastelemalla näkee, että mediasa odotuksia haettiin sankarin itsensä, hänen pomonsa ja entisten mestareiden (lainauksissa oleva sitaatti on ex-mestari Damon Hillin) suusta. Lisäksi yli kymmenen vuotta aiemmin Räikkösen sopimusta vastustanut Keke Rosberg on saanut osoituksen sankarin otteista ja on nyt hänen kannattajajoukossaan. Viimeinen otsikko osoittaa, miten suuri helpotus Räikkösen ongelmaton paluu oli. Kyseessä oli vasta testi, mutta ensimmäistä vertailumahdollisuutta muihin oli odotettu jo niin pitkään, että sen onnistuminen oli helpottavaa ja ennen kaikkea innostavaa. Odotukset nousivat entisestään. Räikkönen vastasi odotuksiin viimeistään, kun hän palasi voittajaksi loppukaudesta. Hänen sankaruuttaan tuettiin ja kieli alkoi olla lähes runollista. Siitä saatiin näyte Abu Dhabin kilpailussa, kun Räikkönen oli noussut johtoasemaan.

Kun Lotus-talli ilmoitti tiimiradiossa Räikköselle Alonson olevan viiden sekunnin päässä perässä, antoi Kimi oman vastauksensa.

– Jättäkää minut rauhaan, tiedän mitä tehdä, Räikkönen totesi ja tykitti sen jälkeen kilpailun nopeimman kierrosajan. (Merimaa 04.11. 2012.)

"Just leave me alone, I know what to do" –lausahdus nousi välittömästi ikimuistoiseksi. Yllä olevassa näytteessä Räikkösen henkilökohtainen ominaisuus, se mikä teki hänestä alunperin sankarin, on kaikkein tärkein: hän tietää mitä pitää tehdä, ilman muiden apua. Sen jälkeen hän "tykittää" nopeimman kierroksen. Räikkönen totesi ja tykitti, lu-

pasi ja toteutti, mitä suurempaa hän olisi voinut tehdä? Ystäväni totesi yllä olevan uutisen luettuaan, että tällaista voi kirjoittaa vain elokuvissa. Urheilu tarjosi käsikirjoituksen, toimittaja vastasi ohjauksesta. Journalistinen draama esiintyy tässä lyhyessä esimerkissä mielestäni kauniilla tavalla.

Räikkösellä kotiinpaluu voi vielä joskus olla edessä, mutta valitsemani esimerkit hänestä kirjoitetuista uutisista paluun jälkeen näyttävät, että hänen paluunsa ei ollut vielä ajankohtainen. Se yhteisö, jolle hän jo oli sankari kutsui hänet uusiin sankaritekoihin. Samalla tavalla Granlund kutsuttiin uusiin sankaritekoihin, kun hän lähti NHL:ään pelaamaan. Molemmat sankaritarinat ovat siis vielä kesken.

4.6 Yhteisö ja sattuma

Sankarin uran lisäksi sankaria voi tarkastella hänen yhteisönsä kautta. Kuten aiemmin olen todennut, sankaruuteen vaikuttaa sattuma, Virtapohjan mukaan sankariksi nousevan henkilön ennustaminen on vaikeaa, kuten luvussa kolme kävin läpi. Granlundin sankaruus tuli ilmaveivimaalista. Sattumalla oli tässä sankariteossa erittäin iso rooli. Sattumaa oli, että valmentaja päätti laittaa Granlundin juuri tuolloin kentälle. Sattumaa oli se, että aloitukseen kyyristyneen Jarkko Immosen ja hänen venäläisvastustajansa kaksintaistelun päätteeksi kiekko päätyi juuri sinne, mistä Granlund sen ensimmäisenä sai. Aloitus oli sattumalta juuri maalista katsottuna vasemmalla puolella; jos se olisi ollut toisella puolella, Granlund ei olisi ollut kiekossa ensimmäisenä, eikä ilmaveivaus olisi ollut toisin päin mahdollista. Venäjän puolustaja olisi myös voinut taklata Granlundin maalin takana, mutta hän päätti vain kurvata Granlundin edestä. Näiden, ja monien muiden, sattuman johdattamien osasten ansiosta Granlund sai maalin takana sen silmänräpäyksen mittaisen hetken, jonka aikana hän päätti kokeilla suoritusta, joka tulee lopulta kulkemaan lopun elämää hänen mukanaan. Tuo hetki teki hänestä sankarin.

Sattuma oli mukana jo Räikkösen sankariuran alussa. Hänen managerinsa David ja Steve Robertson edustivat myös Jenson Buttonia. Sauber-talli tiedusteli hänen saatavuuttaan, mutta Button oli jo tehnyt sopimuksen toisaalle. Tästäkin sankaritarinan osasta on kerrottu jälkikäteen. Robertsonit tarjosivat Räikköstä Buttonin sijaan.

– Tämä kaveri on erittäin hyvä, kuten Jenson Button, mutta vain erilaisella luonteella. Erittäin, erittäin vahva luonne, koska hän on tehnyt monia asioita itsenäisesti ilman budjettia. Hyvin sitoutunut, Robertsonit luonnehtivat nuorta Räikköstä. (Papadopoulos 23.01. 2013.)

Sattuman kautta Räikkönen sai paikan näyttää kykynsä. Jälkikäteen kerrottuna Räikkösessä on nähty jo erityinen kyky, jokin miksi hän oli jopa parempi kuin jo sarjassa ajanut Button. Räikkösen mahdollisuus olisi voinut tulla myöhemmin, mutta silloin Häkisen korvaaminen ei ehkä olisikaan ollut mahdollista; sankaritarina olisi voinut muuttua täysin. Sattuma palkitsi tulevaa sankaria.

Räikkösen sankariteko, mestaruus, tunnustettiin tietysti Suomessa ja hän on suomalaisten sankari. Formuloiden merkitys ei kuitenkaan ole niin suuri, että hän olisi yhdellä mestaruudella ollut koko kansan sankari. Räikkönen saikin tunnustuksensa erityisesti F1-faneilta. Räikkösen sankaruus koko kansalle on kehittynyt vasta hänen paluunsa jälkeen, kun kiinnostus on joka viikko laajempaa. F1 on maailmanlaajuisesti näkyvä ja esimerkiksi ulkomaankauppa – ja Eurooppa-ministerimme Alexander Stubb sanoi, että F1-kuskit ovat Suomikuvan brändääjiä ja Suomen suurlähettiläitä (Tulosruutu 10.04. 2013). Sankari on siis maansa imagon parantaja, kun hän tekee työtään. Se on nykyajan sankaruutta.

Granlundin sankaruus on vahvemmin lähtöisin Suomen kansalta kuin Räikkösen. Jääkiekko on seuratumppaa ja etenkin MM-kisojen merkitys suomalaisille on suuri. Sankareiden tekoja suhteutetaan aina historiaan ja ilmaveivimaalin arvoa nosti se, että Granlund teki sen juuri Venäjää vastaan. Pinnallisesti tarkasteltuna taito on juuri venäläisiin yhdistetty ominaisuus jääkiekossa ja Granlund käytti heidän vahvuuttaan. Suomen ja Venäjän välinen vastakkainasettelu kumpuaa kuitenkin paljon syvemmältä. Kuin Talvisodassa suomalaisen Leijonan sisu ja oveluus purivat Venäjän suureen kotkaan. Granlundin maali oli kansallistunnetta nostattava teko. Jääkiekon kannalta maukkaampaa olisi kenties ollut tehdä maali Ruotsia vastaan, mutta nationalistisesti ajateltuna Granlundin piti kaataa ihmeteollaan juuri Venäjä. Granlundin sankaruus kuului Suomen kansalle ja meitä kaikkia hallinnut ja alistanut Venäjä sai mitä ansaitsikin.

5 Johtopäätökset

Lähdin tutkimaan sitä, miten media osallistuu urheilusankareiden luomiseen. Olen esitellyt journalistisen draaman ja muodostanut Paavolan ajatusten pohjalta mallin sankarin urasta. Tämän jälkeen yhdistin nämä kaksi asiaa kahteen suomalaiseen urheilijaan, jotka ovat kasvaneet urheilusankarin asemaan. Jo tutkimuskysymystä esittäessäni oletin, että journalistisella draamalla ja urheilusankarilla on yhteys. Tutkin sankarin uran eri

vaiheita journalistisen draaman keinojen kautta. Käytin neljää journalistisen draaman ominaisuutta (kiinnostavuus, tunne, vastakkainasettelu, odotukset ja yllätykset) teemoina, joiden esiintymistä tarkastelin sankarin uran eri vaiheissa.

Sankarin uran ensimmäinen askel on matkalle lähtö. Urheilijoita on Suomenkin kokouksessa maassa niin paljon, että pelkkä matkalle lähtö ei jokaisesta sankaritarinasta nouse esiin. Että sankarin matkalle lähtöä seurattaisiin median toimesta, sen täytyy olla jotenkin poikkeuksellinen. Journalistisen draaman kannalta siinä täytyy siis olla jotain yllättävää. Median täytyy saada jokin syy kiinnostua. Tämä on erinomaisesti nähtävissä omilla esimerkeilläni. Räikkösen matkalle lähtö oli tavanomainen: hän lähti 15-vuotiaana karting-kuljettajana Suomesta ulkomaille ajamaan. Median kannalta kiinnostavuuden teema ei toteutunut tarpeeksi vahvasti, joten hänen matkalle lähtö on esitetty julkisesti vasta sankariteon jälkeen. Sen sijaan Granlund pelasi 17-vuotiaana Suomen korkeimmalla jääkiekkotasolla, miehiä vastaan. Se ei ole ennennäkemätöntä, mutta silti harvinaista ja siksi kiinnostavaa. Suuremman huomion hän sai sopimusriitansa vuoksi, yllättävä käänne ja kohu tekivät hänen sankariuransa ensimmäisestä askeleesta seuraamisen arvoisen. Yllätys lisäsi kiinnostavuutta ja medialla oli syy seurata häntä.

Seuraavaksi sankarin täytyy ylittää kynnyksen. Tässä vaiheessa media tuo lisää elementtejä mukanaan. Kimi Räikkösestä kiinnostuttiin siinä vaiheessa, kun hän pääsi F1-testiin. Syy oli selvä: media saattoi luoda odotuksia hänen kohtalostaan. Samalla tavalla Mikael Granlundille luotiin odotuksia, kun hän aloitti kynnyksensä ylittämistä, eli SM-liigan valloittamista HIFK:ssa. Räikkösen kohdalla odotuksia alettiin luomaan jo Suomen F1-perinteen jatkajana. Samalla mukana tuli yksi journalistisen draaman teema lisää: vastakkainasettelu. Räikkösen ja F1-lisenssin myöntävien päättäjien välille luotiin vastakkainasettelu. Samoin tehtiin Kimin ja hänen sopimustaan vastustavan Keke Rosbergin välille. Kun tuleva sankari ylittää kynnyksen, hän osoittaa kyvyn tehdä sankaritekoja. Tämän vuoksi odotusten luominen ottaa ison vallan journalistisesta draamasta. Siksi Emil Elo saattoikin kirjoittaa Granlundin kynnyksen ylityksen jälkeen näin: Koska viimeksi 18-vuotias junnu on ollut liigan kärkiporukoihin kuuluvan joukkueen paras pelaaja? Käsittämätön kausi, loistava tulevaisuus. (Elo 22.03. 2010.)

Sankarilla on uransa varrella auttajia ja vastustajia. Valitsemistani esimerkeissä Räikkösen ja Granlundin auttajista julkaistut tarinat ovat ajalta, kun sankariteko on jo tehty ja asema on saavutettu. Siitä huolimatta ne osoittavat median suhtautumisen sankarin auttajiin. Auttajista ei kerrota ennen kuin henkilö on osoittanut, että hän on kyvykäs

sankaritekoihin. Tämän vuoksi auttajat ylipäänsä ovat kiinnostavia. Journalismissa mukaan tuodaan vahvasti vasta tässä vaiheessa mukaan tunne. Esimerkiksi Granlundin auttajat löytyvät perheestä. Sankarin henkilökohtaiset suhteet ja pehmeät arvot kiinnostavat. Näistä voidaan kertoa vain tunnetta herättämällä. Auttajien tarinoiden avulla sankarista kerrotaan muitakin ominaisuuksia ja jopa haavoittuvuutta, kuten Räikkösen kohdalla kommunikoinnin hankaluudet.

Varsinaisessa tulikokeessa käyttöön tulevat kaikki journalistisen draaman teemat. Granlundin ilmaveivi on täydellinen esimerkki. Itse teon jälkeen tunne oli vahvin draaman keino, jota voitiin käyttää. Sitä pursusi kuvasta, Mertarannan selostuksista ja pelaajien reaktioista. Tunteen voimaa ei voittanut siinä kohdassa mikään. Kun tunne ei enää riittänyt, etsittiin muita keinoja. Media teki selväksi, että Granlund täytti odotukset ja myös yllätti: jopa kriittiset toimittajat nousivat suosionosoituksiin. Tapahtuma oli kiinnostava, tiedotusvälineet varmistivat sen, että se ei jäänyt keneltäkään huomaamatta. Ilmaveivin kaltaisessa sankariteossa draaman elementtejä ei tarvitse luoda, koska draama on tilanteessa itsessään. Sen sijaan kotiinpaluujuhlassa esimerkiksi tunnetta luodaan kuvailemalla kohtaamista omaisten ja ystävien kanssa. Kotiinpaluun hetkellä tunne on tärkein journalistinen elementti, silloin ei ole aika vastakkainasetteluille.

Kotiinpaluun merkittävä piirre on kiinnostavuuden räjähdysmäinen kasvu. Kuten Granlundin esimerkki osoittaa, hänen palattuaan MM-kisoista sankarina, hänen jokainen liikkeensä oli kiinnostava. Kun hän meni armeijaan, hän oli median huomion alla. Hänen vierellään oli kultajoukkueen kapteeni Mikko Koivu, mutta Granlund sai silti enemmän huomiota. Samoissa armeijaharjoituksissa heidän kanssaan oli huippupuolustaja Sami Vatanen, mutta hänen osansa jäi sivulauseisiin. Hän oli loukkaantumisen takia MM-kisoista poissa. Granlund nousi kotiinpaluun jälkeen aivan uuteen asemaan; hänestä uutisoitiin hänen itsensä vuoksi. Mielestäni urheilusankaruudessa on yksi nyrkkisääntö: urheilija on sankari silloin kun hänen nimensä ja persoonansa riittävät uutiseksi. Hän on siis kiinnostava itsensä vuoksi.

Analyysini perusteella journalismi vaikuttaa sankareiden syntyyn kolmella tavalla. Ensimmäkin journalistinen draama monipuolistuu ja ottaa lisää elementtejä käyttöönsä, kun sankarin ura etenee. Kun urheilija kasvaa kohti sankaruutta, hänestä kertova draama kasvaa hänen mukanaan. Journalistisen draaman elementtejä otetaan käyttöön koko ajan enemmän ja niitä käytetään monipuolisemmin. Mielestäni urheilijan täytyy olla tietynlaisessa asemassa, että hänestä kerrottaessa käytetään journalistisen draaman

kaikkia muotoja. Henkilö on siis osoitettava kyky sankaritekoihin, että uusista sankarimaisista teoista kirjoitetaan käyttämällä draaman keinoja monipuolisesti.

Toinen tapa, miten journalismi luo urheilusankareita, on sankariaseman vahvistaminen. Media ei voi luoda sankareita tyhjästä, vaan sankaruuden taustalla on aina henkilön oma teko tai kyky, jonka takia häneltä sankaritekoja odotetaan ja nähdään. Kun sankaritekoja joku tekee, journalismin tehtäviin kuuluu niihin reagoiminen ja niistä kertominen journalistisen draaman keinoin. Vahvistamiseen kuuluu myös kiinnostuksen kasvu, joka näkyy suoraan juttumäärän kasvuna.

Kolmas tapa liittyy sankarin tunnustamiseen. Sankari saa asemansa aina joltain yhteisöltä. Tämä yhteisö voi mielestäni olla median edustajat. Jos henkilöstä tulee median tunnustama sankari, hänen mediahuomionsa kasvaa merkittävästi. Median sankariksi ”pääseminen” johtaa juuri siihen, mitä Kimi Räikkösen kohdalla on tehty, eli sankarin uran vaiheista kerrotaan jälkikäteen. Räikkönen ja Granlund ovat molemmat mielestäni median sankareita. Tähän asemaan päästäkseen täytyy tehdä jotain poikkeuksellisen sankarillista.

Suomessa median tunnustamia sankareita ei ole mielestäni kovin montaa. Moni urheilija ei ole aiemmin kuvaamassani asemassa, jossa pelkkä nimi riittää siihen, että uutinen kiinnostaa. Räikkösen ja Granlundin lisäksi tällaisia henkilöitä ovat Teemu Selänne, Jari Litmanen ja ehkä juuri nyt keväällä 2013 myös Janne Ahonen, joka on tekemässä paluuta mäkihyppyyn. Matti Nykäsenkin nimi riittää tekemään uutisen, mutta sen syynä ovat elämän muut tapahtumat viime vuosilta, ei enää urheiluansiot. Urheilijat voivat nousta hetkellisesti tähän asemaan. Esimerkiksi jalkapalloilija Teemu Pukin nimi veti pari vuotta sitten pienen hetken ajan kuin häikä, kun hänet hankittiin Suomesta isoon saksalaisseuraan. Hänen kohdallaan sankariteot isommalla näyttöpaikalla ovat vielä odotuttaneet, joten sankariasema ei syntynyt pysyvästi. Räikkönen, Granlund, Selänne, Litmanen ja Ahonen sen sijaan ovat vuodesta toiseen niin kiinnostavia henkilöitä, että heidän nimellään on valtava myyntiarvo. Media on tehnyt sen ja käyttää sitä hyväksi. Se ei olisi mahdollista, jollei jokaisen taustalla olisi sankaritekoja, mediasta riippumatta. Sankareiden asemaan vaikuttaa myös se, että journalistisen draaman monipuolistumisen, sankariaseman vahvistamisen ja sankarin tunnustamisen lisäksi kiinnostuminen näkyy myös palstatilassa. Kun sankarin ura etenee kohti tulikoetta, urheilijasta kirjoitetaan enemmän. Tämä edesauttaa draaman monipuolistumista uutisoinnissa.

6 Pohdintaa

Olen esittänyt tutkimustuloksen jonka mukaan media luo urheilusankareita kolmella eri tavalla. Mutta kuten sankaruuskin, median vaikutus siihen on paljon tekemisissä sattuman kanssa. Esitän seuraavassa pohdinnassa pieniä vaikuttavia osasia urheilusankaruuden syntyyn. Kuten olen monesti sanonut, sankari ei valitse itseään, vaan saa asemansa muilta. Asema perustuu siis muiden mielipiteeseen. Media on kaikessa julkisessa keskustelussa mielipiteiden luojana.

Draamassa suuri tekijä on vastaanottajan saama kokemus. Urheilun draamassa kokemus on vahva ominaisuus. Jokainen kokee tapahtumat omalla tavallaan, ja heille syntyy mielipide asiaan. Urheilutoimittaja voi tuoda mielipiteensä ja kokemuksensa esiin julkisesti, ja lukija voi olla siitä joko samaa tai eri mieltä. Jos urheilutoimittaja tekee tekstissään urheilijasta sankarin, se ei vielä synnytä koko kansan palvomaa sankaria, mutta kun näitä yksittäisiä ”esityksiä” jonkun sankarillisesta asemasta on yhä enemmän, alkaa media luoda pintaa sankarille. Toimittajilla on tietynlainen auktoriteetti, ja lukijoiden on helppo samaistua heidän käsityksiinsä. Julkisuudessa esiintyy myös paljon asiantuntijoita, jotka vaikuttavat ihmisten mielipiteisiin. Asiantuntijoilla on omat meriittinsä, joiden perusteella he ovat oman elämänalueensa auktoriteetteja. Jos jääkiekkoasiantuntija vertaa Mikael Granlundia sankariin, tekee yleisön edustaja oman vertailunsa ja se voi vaikuttaa hänen ajatuksiinsa Granlundista.

Sankariasemaan nousevaa henkilöä on vaikea ennustaa. Sattumalla on paljon osuutta, siihen vaikuttaa yhteisön mieliala, joka vaihtelee: tietynlaiselle sankarille on tilaus erilaisina aikoina. Lisäksi urheilusankari syntyy vuorovaikutuksessa yhteisönsä kanssa. Granlund on tästä esimerkki. Suomalaisessa jääkiekossa oltiin jo vuosia kaivattu sellaista pelaajaa, joka henkilökohtaisella taidollaan voi olla pelejä ratkova pelaaja. Granlund oli juuri tuollainen pelaaja, hänestä odotettiin lajilleen kuin Messiasta, tilaus sankaruudelle oli suuri. Granlund nousi nopeasti sankariasemaan, sillä hän vastasi niihin suuriin odotuksiin, joita häneen oli asetettu. Hän oli vasta 18-vuotiaana SM-liigan mestarijoukkueen johtavia pelaajia. Sitten hän teki ilmaveivimaalin, joka oli tekona jotain käsittämätöntä. Granlund-hehku jäi kisojen jälkeen toimituksissakin päälle, sillä hän oli lunastanut korkojen kanssa kaikki ne odotukset, joita hänelle oli kasattu kahden vuoden ajan. Hänen tekonsa oli dramaattinen ja meni suoraan suomalaisten sydämiin. Media seurasi häntä väsymättä ja se alkoi kääntyä jo toimittajia vastaan, kun lukijat tulivat täyteen Granlundia käsittelevistä uutisista.

6.1 Toimitusten päätökset

Media on nykypäivänä julma ja nälkäinen. Journalismin oikeuksiin ja vahvimpiin aseisiin kuuluu se, että se saa itse valita puheenaiheet ja sen mistä kirjoitetaan. Yksinkertaisesti sanottuna media synnyttää halutessaan ilmiön ja samalla tavalla halutessaan hävittää sen. Media päättää ketkä pysyvät keskustelussa jatkuvasti.

Toimitukset päättävät koska kukakin on niin kiinnostava henkilö, että hänen kotinsa, perheensä ja autonsa täytyy esitellä kaikille muillekin. Yleisö ei tee päätöstä siitä, että lehdessä on juttu Mikael Granlundin ja hänen veljensä kimppakämpästä, mutta kyllä kiinnostuu siitä, jos sellainen tirkistys heille tarjotaan. Toimitusten tehtävä on pohtia, ketkä henkilöt ovat teoillaan ansainneet sen aseman, että myös urheilun ulkopuoliset puolet hänestä kiinnostavat. Yksi mediaa pyörittävistä voimista on kilpailu. Siksi eri mediat yrittävät saada jotain sellaista mitä muilla ei ole.

Toimituksessamme vitsaillaan ajoittain Kimi Räikkösen käsittämättömästä suosiosta. ”Tässä olisi päivän Kimi-juttu” tai ”Olisiko mitään Kimistä?” -tyyppiset heitot ovat arkipäivää. Kokemus on osoittanut, Kimi Räikkösen nimi otsikossa tarkoittaa käytännössä aina sitä, että juttu on MTV3 Urheilun päivän luetuin juttu. Merkittävä uutistapahtuma kiillaa toki edelle, mutta jos Kimistä on kirjoitettu, uutinen on aina luettu. Toimituksen on helppo tehdä valinta ja kirjoittaa Kimistä, sillä se tuo takuuvarmasti lukijoita sivulle, mikä on yksi nettiutisoinnin tavoitteista. Samalla rakennetaan Räikkösen asemaa, lukija voi tulla joka päivä samalle nettisivulle tarkistamaan mitä Kimille tänään kuuluu. Kaupalliset mediatilat tekevät työtään tietysti ansaitakseen rahaa. Senkin takia lukijan saaminen päivästä toiseen takaisin sivustolle on tärkeää, lukijaluvut pysyvät ylhäällä ja mainostajat ostavat mainostilaa sivulta. En ole asiaa tutkinut, mutta minusta tuntuu vahvasti siltä, että suomalaiset mediatilat ovat nostaneet merkittävästi Kimi Räikköses-tä kertovien juttujen määrää kauden 2013 aikana. Kausi 2012 meni niin häneltä niin hyvin, että toimitusten on pakko uutisoida hänestä, hän tuo lukijoita.

Nykymaailma on pienentynyt niin käsittämättömästi, että vaikka Räikkönen on toisella puolella maapalloa, hänen liikkeitään pystytään seuraamaan Suomessa käytännössä reaaliaikaisesti, jos vain halutaan. Joskus jopa hyvinkin konkreettisesti: talven testien aikana Lotus-talli kertoi, että Räikkösen autossa on vikaa, ja Kimi meni nukkumaan odottelun ajaksi. Tämä levisi minuuteissa suomalaisille uutissivustoille. Internet on teh-

nyt mahdolliseksi sen, että tietoa on saatavilla lähes rajattomasti. Hakukoneet ja sosiaalinen media mahdollistavat sen, että jokainen tapahtuma leviää verkossa nopeasti.

Tämä on journalisteille iso mahdollisuus, asioihin saa varmistuksen uskomattoman nopeasti tapahtuman jälkeen, parhaimmillaan reaaliaikaisesti. Kun Lindsey Vonn kaatui alppihiihdon maailmanmestaruuskisoissa ja loukkaantui, oli ensimmäisenä paikalle ehtineen ensihoitajan kommentit ja suuntaa-antava diagnoosi jo internetissä, kun helikopterilla sairaalaan lennätetty kilpailija oli tuskin ehtinyt sairaalan pedille tutkittavaksi. Samalla tavalla uutisarvoltaan vähäisemmät asiat leviävät ja ovat saatavilla.

Tiedon saatavuus on nostanut myös journalistien työn vaatimustasoa. Lukijat osaavat entistä paremmin mennä itse tiedon alkulähteelle ja pystyvät suhtautumaan kriittisemmin esimerkiksi tiedotteista tai ulkomaisten medioiden juttujen pohjalta käännettyjen uutisten sisältöön. Ulkomailta tuleva tieto on myös tuonut täysin uuden ulottuvuuden uutisointiin, lähinnä netissä. Hyvin moni uutinen pohjautuu nimenomaan toisen työn kopiaimiseen ja kääntämiseen. Joku voisi kyseenalaistaa sen, onko kyseessä journalismia, jos juttu on lähes sanasta sanaan vain kopio toisesta kielestä.

6.2 Sankareita vai viihdehahmoja?

Urheilusankari oli viime vuosisadan alussa kuin jatke urhoolliselle suomalaissotilaalle, joka viimeiseen hengenvetoonsa asti puolusti Suomen koskemattomuutta. Urheilijat kuten Paavo Nurmi ja Hannes Kolehmainen olivat isoja tekijöitä suomalaisen identiteetin rakentamisessa. Heidän tehtävänä oli Suomen nimen ja maineen kohentaminen muiden silmissä. Sotien jälkeen suomalainen hiihto tuli tärkeäksi osaksi suomalaisuuden rakentamista, mustikkasoppa rinnuksillaan puuskuttaneet hiihtäjät olivat kuin ryteikössä hiihtäviä sotamiehiä, joiden tehtävänä oli turvata kansan itsenäisyys.

Kuten aiemmin esitin, urheilussa tapahtuvien sankaritekojen merkitys maailmalle on lopulta aika mitäänsanomaton. Urheilusankareiden merkitys onkin vuosien saatossa muuttunut merkittävästi. Kun he ennen olivat kansallisia ikoneita, nykyään he ovat kuin viihdehahmoja. Se, että heidän armeijakokemuksensa, kotinsa, perheensä ja kaikki muu ulkourheilullinen valtaa palstatilaa, tekee heistä osan suomalaista julkkis- ja viihdehenkilöiden kenttää. Kimi Räikkösestä kirjoitetaan urheilusivuilla ja viihdesivuilla, hänen vaimostaan näiden lisäksi myös lifestyle-sivuilla. Myös toimituksissa hämärtyy ajoittain se, että mikä on urheilua ja mikä jotain muuta. Kun Kimi Räikkönen ja vaimo

Jenni Dahlman-Räikkönen päätyivät asumuseroon, se uutisoitiin Ilta-Sanomissa ensimmäisenä viihdeuutisissa. Samana päivänä alkoivat tulevaa kautta varten tehtävät F1-testit. IS:n urheilusivuilla kerrottiin samana päivänä: Erosta huolimatta Kimi on jo radalla (Knuutila 07.02. 2013). Ero ja työnteko yhdistettiin saman tien, vaikka tuskin Kimi ja Jenni olivat asiasta samana aamuna päättäneet. Henkilökohtaiset asiat toki vaikuttavat urheilijan suoritukseen, mutta se, että Räikkönen jatkaa työnsä tekemistä vaikka onkin asumuserossa vaimonsa kanssa ei mielestäni ole uutinen, etenkin urheilu-uutinen. Tällaiset tapahtumat ovat rajatapauksia ja osoittavat sen, että nykyajan urheilusankarit ovat entistä enemmän julkisuuden hahmoja, joten on vaikea rajata, mikä osasto heitä käsittelee. Lopulta mediatalon kannalta tärkeintä on kuitenkin se, että tärkeät asiat ja käänteet kerrotaan, oli osasto mikä tahansa.

Räikkösen radioöksyily, jättäkää minut rauhaan, tiedän mitä teen, nousi voitokkaan kisan jälkeen isoksi hitiksi. Sen avulla alettiin myymään paitoja ja lippiksiä ja lausetta käytetään MTV3-kanavan formulalähetysten markkinoinnissa. Entinen F1-kuski Alexander Wurz sanoi, että ”radioviestit tukevat Räikkösen brändiä” (MTV3 15.11. 2012). Wurz sanoi, että Räikkönen tietää, miten edistää julkisuuskuvaansa. Urheilusankarit ovat siis nykyään tuotteita, joita myydään ja markkinoidaan. Samalla heidän avullaan markkinoidaan omaa tallia tai omaa lajia. Wurzin kommentin perusteella Räikkösen pitää itsekkin miettiä puheitaan siltä kantilta, että hän tekee samalla itsestään näkyvämmän ja yhä tunnetumman. Granlundin ilmaveiviin liittyvää hypeä nosti rakastetun Antero Mertarannan selostuksesta tehty kappale Taivas Varjele, joka nousi Suomen sinkkulistan kakkoseksi ja ladatuimpien listan ykköseksi heti MM-kisojen jälkeen. Jotkut siis tekivät rahaa Granlundin maalilla ja sitä kuvastaneella selostuksella. Tulipa nopeasti myyntiin myös ilmaveivi-setti, jääkiekkomailan lapaan laitettava tarra ja siihen sopiva kiekko, jolla jokainen voi samaistua Granlundin temppuun. Maalista tehtiin tuote.

Pelkkä uutisvoitto ei enää riitä kilpailussa, vaan entistä enemmän kilpaillaan puheenaiheista. Puheenaiheita rakennetaan juttukokonaisuuksilla ja massiivisella juttuvirralla. Media on nykyään niin nälkäinen, että se repii kaiken mahdollisen irti urheilijan yksittäisestä teosta. Samalla tavalla tehtiin esimerkiksi Räikkösten asumuserosta. Varsinaisen uutisen jälkeen kerrottiin, miten Kimi siitä huolimatta on radalla. Ilta-Sanomissa kerrottiin myös heti heidän suhteensa alkua ja ”kohokohdat” naimisiinmenosta asumuseroon saakka. Aamulehti voitti kilpajuoksun Kimin ensimmäisestä kommentista asiaan: ”Ei minulla ole mitään kerrottavaa” (Aamulehti 07.02. 2012). Samanlainen aiheiden ruoppaus nähdään aina, kun jotain erikoista tai kiinnostavaa tapahtuu. Valtava mediamyl-

lääkkä alkoi syyskuussa 2012, kun jääkiekkjoukkue Jokereiden Semir Ben-Amor mukilo HIFK:n Ville Peltosen poikkeuksellisen rajuotteisesti tajuttomaksi jääkiekkopelistä. Tuolloin lähdettiin siitä, että kaikki mahdollinen videomateriaali ja kommentit asianosaisilta vyörytettiin uutisiin. Sen jälkeen kiekkoasiantuntijat kommentoivat tilannetta. Seuraavaksi asia oli ”yleinen” uutinen, ja asiaa kommentoivat ministerit, omia lapsiaan kiekkoilemaan vievät vanhemmat ja lähes kaikki joilla oli jotain sanottavaa.

Tapaus oli kuukausitolkulla päivittäisissä otsikoissa syyskuun alusta aina siihen saakka, kun Ben-Amor lopulta sai oikeudelta tuomion joulukuun lopussa. Ben-Amorin väkivallanteosta tehtiin tapaus, jossa pohdittiin jääkiekon väkivaltaa kaikilta mahdollisilta kanteilta. Fakta on se, että vaikka teko olikin ehdottoman väärin, asiasta ei olisi nousnut samanlaista keskustelua, jos loukkaantunut pelaaja olisi ollut joku muu kuin Ville Peltonen, joka nousi kansallissankariksi ratkaistuaan finaalisissa kolmella maalilla Suomen ensimmäisen maailmanmestaruuden. Tiedotusvälineet rumuttivat keskustelua jopa liikaa, ja eräs ystäväni sanoikin, että ei häntä ole kiinnostanut asiasta käyty keskustelu lainkaan. Itse teko, Peltosen terveydentila ja lopulta annetut rangaistukset olivat ne asiat, mihin hänen mielenkiintonsa kohdistui. Juttujen määrässä nuo kolme asiaa olivat lähes vähemmistössä. Nykymedialla on tapana kuluttaa uutiset loppuun. Kun jokaista asiaa viilataan joka kantilta, vastaanottajalle tulee ähky, ja lopulta kiinnostus koko asiaan loppuu. Sama tapahtui Granlundin ilmaveivin jälkeen, ihmiset saivat kyllikseen hehkutuksesta, ja se kääntyi mediaa ja osittain myös Granlundia vastaan. Hän oli täysin syytön jatkuvaan hypetykseen, mutta silti joutui kärsimään kyllästyneiden närkästyksestä.

6.3 Urheilujournalismin kritiikkiä

Journalismi on jatkuvasti kehittyvä elämänala, joten sitä täytyy muistaa tarkkailla kriittisesti. Kehityksen mukana tulee hyviä piirteitä, mutta myös huonoja. Jotkut asiat taas eivät tunnu kehittyvän. Seuraavaksi esitän mieleeni nousseita ajatuksia urheilu-uutisoinnin ongelmista ja kehitysmahdollisuuksista.

Urheilun kieli on täynnä kliseitä ja ylisanoja. Tämä on mielestäni luonut sankaruudelle inflaatiota. Varsinkin nettioitsikoinnissa ylisanojen käyttö menee usein yli. Juttu yritetään myydä sillä, että maali on upea, huima tai komea, vaikka siinä ei olisi mitään komeampaa kuin yleisesti pelissä tulevissa maaleissa. Moni ylisana tai superlatiivi on ainakin itselläni alkanut menettämään merkitystään, kun se löytyy niin useasta otsikosta. Urhei-

lun kielessä Räikkösen voitto tai jääkiekkomestaruus voivat muuttua koko kansan voitoksi. Kun asiaa ajattelee, yhden F1-kilpailun voitto ei varsinaisesti tee kansallemme sen suurempaa muutosta mihinkään suuntaan, ei edes urheilutoimittajan elämässä. Helposti ylisana lipsahtaa nimenomaan otsikkoon, jossa suorittajana on sankariasemassa oleva urheilija.

Ilmiöön on vaikuttanut erityisesti nettiuutisoinnin räjähdysmäinen kasvu. Jutut pitää saada nousemaan valtavasta juttuvirrasta esille, ja tästä on seurannut otsikointiin valittava kehitys. Asioita pelkistetään, yksinkertaistetaan ja kärjistetään niin paljon, että siitä saadaan vetävä otsikko ja lukija klikkaamaan juuri omaa juttua. Kun otsikkoa on kuitenkin veivattu mahdollisimman myyväksi, se saattaa olla harhaanjohtava tai tarjota virheellistä tietoa. Tuolloin lukija joutuu pettymään, ja raflaava otsikko voi kääntyä teki-jäänsä vastaan. Tällä tavalla myös sankaruuden käsite on kärsinyt. Urheilija voidaan nostaa yksittäisessä otsikossa sankariksi, mutta jos hän ei ole saanut tunnustusta yhteisöltä, joka uutisia lukee, se tuottaa pettymyksen. Otsikoinnista on tullut haastava taiteenlaji ja päivittäin on nähtävissä otsikkoja, joissa on toivomisen varaa.

Urheilutoimittajaksi hakeutuvat lähtökohtaisesti henkilöt, joilla on jonkinlainen urheilutausta itsellään. Se saattaa olla yksi iso syy siihen, että urheilutoimittajat eivät osaa katsoa urheilua sen ulkopuolelta. Se voi myös selittää sen, että joskus toimittajalla on oma agendansa, hän haluaa tukea ja edistää ”omaa” lajiaan jopa muiden ehdoilla.

Lajien välinen mittelö on yleistä penkkiurheilijoiden keskuudessa, mutta myös urheilutoimittajat sortuvat kaikessa viisaudessaan samaan, vertailemaan lajeja keskenään, vaikka siihen ei ole tarvetta. Tähän yleensä vaikuttaa omat lähtökohdat ja siitä seurannut asenne lajeja kohtaan. Samalla myös eri lajien edustajat ovat toimittajan silmissä eriarvoisessa asemassa. Tämä on yksi fanituksen muoto. Fanitus on haastava asia urheilutoimittajille, etenkin jos se vaikuttaa työhön. On normaalia, että sydän kuuluu vaikkapa seuralle, jota on itse edustanut, mutta jos se näkyy tekstissä, se pitäisi itse huomata heti. Ammattilaiselle on erittäin noloa, jos katsoo peliä toisen joukkueen pelipaidan väristen lasien läpi. Yhtä noloa on se, että vähättelee toista lajia toisen kustannuksella. Urheilutoimittajan täytyy pitää objektiivisuus lajien ja joukkueiden välillä. Tuskin politiikantoinnista kauaa eduskuntatalolla pyörii, mikäli hän on selvästi jonkun puolueen kannalla ja toista vastaan.

Erityisesti tiettyihin lajeihin keskittyneet toimittajat ovat tiiviisti tekemisissä samojen urheilijoiden kanssa. Tuolloin heidän välilleen syntyy erittäin kiinteä suhde, jopa ystävyys. Tuolloin objektiivisuuden säilyttäminen voi olla haastavaa. Urheilutoimittajilla on ikuinen ongelma siinä, miten he tasapainottelevat urheilijan mieltymysten mukaan. On selvää, että toimittajan täytyy miettiä esimerkiksi hankalien asioiden julkaisemista, jos se saattaa tarkoittaa sitä, että seuraavana päivänä urheilija ei enää annakaan kommentteja. Esimerkiksi MTV3-kanavalle olisi erittäin haitallista, jos toimittajan ja Kimi Räikkösen välit tulehtuisivat tai menisivät kokonaan poikki. Urheilujournalismi on riippuvainen urheilijoista, joten suhteen vaaliminen on tärkeää. Silti suhde täytyy pitää ammattimaisena, kaveeraaminen ei hyödytä ketään eikä mitään, paitsi ehkä toimittajan omaa egoa.

Yksi fanittamisen tapa on kirjoittaa jostakusta urheilijasta kaikki mahdollinen. Tästä Mikael Granlund on hyvä esimerkki. Ilmaveivimaalin jälkeen hänestä kirjoitettiin kaikki, mitä irti saatiin. Samaa on jatkunut lähes taukoamatta kaksi vuotta. Motiivi Granlundista kirjoittamiselle on ehdottomasti kiinnostavuus. Mutta kun hänestä kirjoitetaan päivittäin jotain, on sanomattakin selvää, että kaikki asiat eivät ole niin tärkeitä tai merkittäviä kuin toiset. Lisäksi hänestä on kirjoitettu lähinnä hyviin ominaisuuksiin pureutuvia asioita, ainakin ennen NHL-uraa. ”Media on vääristänyt ihmisten mielikuvia siitä, kuinka hyvä Mikael Granlund oikeasti on”, Ylen urheilutoimittaja Ilkka Palomäki tiivisti Tutka-median haastattelussa (Kouhia 24.01. 2013).

Kun mediassa on keskitytty vain Granlundin hyviin ominaisuuksiin, on luotu lähes illuusio hänen kyvyistään ja mahdollisuuksistaan. Hänen pieni kokonsa ja muita hitaampi luistelunopeutensa on nostettu usein esiin, mutta lähes yhtä usein ne on kuitattu pois hänen hyvillä ominaisuuksillaan tai muistuttamalla, että pieni oli Saku Koivukin, mutta hänkin on tehnyt hienon uran NHL:ssä.

Kun Granlund lähti Pohjois-Amerikkaan, hänen harjoitusleirillä tekemä maali tai mailakikkailu nousi uutiseksi Suomessa. Myös kanssapelaajien kehu ja hehkutukset olivat kotimaassamme välittömästi uutisia. Ilta-Sanomien toimittaja Tuomas Nyholm esittää tästä osuvan kärjistyksen: ”Granlundin joukkuekaverilta kysytään millainen pelaaja Granlund on? Toimittajalle vastataan, että hänellä on hyvät kädet. Tästä tehdään otsikko: Joukkuekaveri hehkuttaa: Granlundilla hyvät kädet!” (Kouhia 24.01.2013.) Nyholmin kärjistyksen on hyvin totuudenmukainen. Usein toimittaja voi lähteä hakemaan haluaansa asiaa tietynlaisella kysymyksellä. Pahimmassa tapauksessa jo etukäteen on päätetty, että oli vastaus mikä tahansa, siitä tulee otsikko. Granlundin kohdalla Pohjois-

Amerikan kuulumiset olivat isoksi osaksi nimenomaan käännöksiä paikallisilta medioilta, ja kääntämisessäkin puhe elää aina väistämättä sen verran, että merkityksestä saadaan muovattua ”meille” suotuisampi. Kun joku kehuu suomalaista, suodatin unohuu helposti ja hehikutusta vain lisätään, kun sana saapuu Suomeen saakka.

Palomäen mielestä silloin, kun myydään uutisoimalla Granlundista kaikki hyvä ja ollaan sokeita puutteille, voidaan puhua fanittamisesta. Hänen mielestään Suomessa ratsastetaan liikaa Granlundin nimellä ilman, että mietitään, mitä kirjoitetaan. Hänen mielestään Suomessakin osataan tarkastella Granlundia kriittisesti, mutta päävirta on hehikutusta. (Tutkamedia 24.01.2013.) Olen tämän ajatuksen kanssa samaa mieltä, mutta näen myös kehitystä asian suhteen. Nykyään toimittajat ovat myös sosiaalisessa mediassa hyvin kriittisiä toisiaan kohtaan, ja vaikka osapuolet pitäisivät näkökannoistaan tiukasti kiinni, tapahtuu silti itsetutkiskelua, joka kehittää yksittäisistä henkilöistä tapahtuvaa kirjoittamista. Se voi edetä aina myös suurempiin linjoihin. Tässä on silti kehityksen paikka. Granlundin esimerkki osoittaa, että suomalaisessa urheilujournalismissa esiintyy fanitusta. Urheilusankarit ovat sankareita myös heistä kirjoittaville toimittajille, mutta toimittajien täytyisi pysyä objektiivisina ja kriittisinä.

Yksi sankaristatus on NHL-jääkiekkoilija. NHL-kiekkoa seurataan Suomessa tiiviisti. Luontevaa on, että suomalaisten hyvät suorituksensa nostetaan esiin ja sinivalkoisten välille luodaan vastakkainasetteluita, kuten Koivun veljekset Saku ja Mikko pelaamassa vastakkain, tai kaksi suomalaista maalivahtia vastakkaisissa päädyissä. Tällöin luodaan helposti kuvaa suomalaisista joukkueidensa kantavina voimina, vaikka näin ei olisikaan. Moni suomalainen on joukkueensa avainpelaaja, mutta kaikki eivät ole, etenäkään jokaisessa ottelussa. Otsikossa suomalainen ilmaistaan helposti ratkaisijana, vaikka todellisuudessa kiekko on saattanut vain osua häneen ja päätyä pelaajille, jotka ovat maalin tehneet. Pienillä valinnoilla ja vastakkainasetteluilla oikeita tapahtumia saatetaan vääristää, kun halutaan nostaa suomalaisia hyvässä valossa esiin, vaikka he eivät sankaritekoa olisikaan tehneet. Tällöin journalistista draamaa on käytetty väärin.

6.4 Loppusanat

Journalismin tehtävä on välittää ja jakaa tietoa. Samalla toimittajien tehtävänä on kertoa tarinoita. Yksi tarinoiden muoto on sankaritarinat. Urheilu tarvitsee sankareita, esikuvia ja johtavia henkilöitä. Jos joku sankari ei asettaisi rimaa ääritasolle, ei takaa voisi

tulla häntä ihailevia ja hänestä mallia ottavia urheilijoita, ja pistää paremmaksi. Esikuvat ovat niitä, jotka vetävät ihmisiä ylipäänsä harrastusten ja urheilun pariin.

Tämän takia median työ urheilusankareiden luomisessa on tärkeää. Urheilujournalismi toki painottaa kilpaurheilua, mutta siten se myös innostaa uusia ihmisiä lajien pariin. Medialla on valtava voima siinä, kenestä tehdään sankari. Silti kukaan ei nouse sankariksi ilman omia suorituksiaan – sankareita ei voi luoda tyhjästä.

Urheilutoimittajan työ tarinan kertojana ja draaman luojana on jokapäiväistä. Urheilutoimittajan on seurattava päivittäin, mitä sankariksi noussut urheilija on tehnyt. Vaarana on se, että sankari jyrää muut tieltään, ja hän saa suurimman huomion kerta toisensa jälkeen. Samassa joukkueessa, lajissa ja etenkin eri lajeissa on myös tarinoita, joita täytyy kertoa. Usein huomion vievät valtalajit, kuten jääkiekko, jalkapallo, hiihto, mäkihyppy ja formulat. Pitäisi muistaa, että uudemmissa lajeissa, kuten lumilautailussa, Suomi on ollut jo vuosia yksi menestysmaista.

Urheilutoimittaja voi katsoa olevansa etuoikeutettu, kun hän saa kertoa tarinoita nykypäivän sankareista, jotka mittelevät ja rikkovat toistensa ennätyksiä. Siksi hänen täytyy välillä pysähtyä miettimään, miten hän sen tekee kaikkein parhaiten. Joskus itselleni tulee olo, että tämä on jo Granlundista sanottu jonkun muun toimesta, mutta kirjoitan uutisen silti, koska ”Granlund kiinnostaa aina”. Niin kiinnostaa, mutta silti pitäisi miettiä, että hänestä voi kirjoittaa jotain muutakin, jotain syvempää, jotain uutta.

Urheilujournalismin kritiikki –osiossa aloin pohtimaan omaa työntekoani hyvin kriittisesti. Esiin nostamistani ongelmista monet olivat sellaisia, joihin itsekkin sortuu. Kritiikkini onkin sellainen, joka kannattaisi välillä lukaista herättämään omaa päänsisäistä keskustelua omista työtavoista. Kukaan ei voi sanoa tekevänsä aina kaikkea oikein, mutta jos välillä muistuttelee itseään, huomaa tehneensä asioita pitkään samalla tavalla. Ehkä työtavoissa ei ole mitään väärää, mutta pieni herättely kehittää aina ajattelua.

Päivittäisillä valinnoilla journalistit päättävät kenestä luodaan sankaria ja kenen sankaruutta pidetään yllä. Yhteiskuntamme kaipaa symbolisia johtajia, kuten urheilusankareita, ja itse urheilun seuraajana toivon jatkossakin, että urheilujournalistit auttavat kertomaan heidän innoittavat tarinansa meille kaikille. Tarvitsemme ilmaveivejä ja niiden tekijöitä.

Lähteet

Aamulehti.fi 2012. Ensimmäinen kommentti erosta Räikköseltä suoraan Jerezin varikolta.

<http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194793977262/artikkeli/ensimmainen+kommentti+erosta+raikkoselta+suoraan+jerezin+varikolta.html>. (tieto haettu 25.03. 2013).

Anttila, Pekka 2012. Mikael Granlund tietää olevansa uransa alussa: ”Turha tässä on itseään nostaa jalustalle”. Suomen Kuvalehden verkkosivut.

<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/mikael-granlund-tietaa-olevansa-uransa-alussa-turha-tassa-on-itseaan-nostaa-jalustalle>. (tieto haettu 04.04. 2013).

Elo, Emil 2010. Lehterä runkosarjan paras. Jatkoaika.com.

<http://www.jatkoaika.com/Kolumni/lehter%C3%A4-runkosarjan-paras/74883>. (tieto haettu 04.04.2013).

HS.fi 2011. Tekikö Mikael Granlund MM-historian upeimman maalin? Katso kuvat.

<http://www.hs.fi/urheilu/jaakiekko/artikkeli/Tekik%C3%B6+Granlund+MM-historian+upeimman+maalin/1135266134403>. (tieto haettu 04.04. 2013).

Hietala, Veijo 1996. Ruudun hurma. Johdatus tv-kulttuuriin. Jyväskylä: YLE-opetuspalvelut.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Iltalehti.fi 2011. Granlund on tehnyt sen ennenkin – katso videolinkit.

http://www.iltalehti.fi/mmlatka2011/2011051413713225_jm.shtml. (tieto haettu 20.04. 2013).

Iltta-Sanomat.fi 2000. Kimi Räikkönen uskoo itseensä Sauberin ratissa.

<http://www.iltasanomat.fi/urheilu/art-1288336379666.html>. (tieto haettu 02.04.2013).

Iltta-Sanomat.fi 2011. MM-sankarit-lehti: Markus-veli paljastaa, miten Mikael oppi ilma-veivin. <http://www.iltasanomat.fi/mmkiekko/art-1288390303758.html>. (tieto haettu 20.04. 2013).

Knuuttila, Mikko 2013. Erosta huolimatta Räikkönen on jo radalla. Iltta-Sanomat.fi.

<http://www.iltasanomat.fi/formula1/art-1288538343754.html>. (tieto haettu 25.03. 2013).

Kouhia, Marko 2013. Media on tehnyt Granlundista liian hyvä pelaajan. Tutkamedia.fi.

<http://tutkamedia.fi/index.php/en/uutisarkisto/90-uutiset1/1818-media-on-tehnyt-mikael-granlundista-liian-hyvan-pelaajan>. (Tieto haettu 14.4. 2013).

Kulta, Heikki 2007. Hyvää kannatti odottaa kauan. Turun Sanomien verkkosivut.

<http://www.ts.fi/moottoriurheilu/f1/1074235464/Hyvaa+kannatti+odottaa+kauan>. (tieto haettu 02.04.2013).

Kulta, Heikki 2007. Uskomaton MM-kruunu Kimille. Turun Sanomien verkkosivut.

<http://www.ts.fi/moottoriurheilu/f1/1074235466/Uskomaton+MMkruunu+Kimille>. (tieto haettu 12.04. 2013).

Kunnari, Timo, Kettunen, Ari 2009. Superjuniורי Granlund haastoi Oulun Kärpät oikeuteen. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/uutiset.shtml/arkistot/jaakiekko/2009/07/908329>.
(tieto haettu 18.03. 2013).

Kunnas, Kasper 2011. Granlund vastaan Barulin – katso Karjala-turnauksen kokoonpanot. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/leijonat/uutiset.shtml/2011/11/1430062/granlund-vastaan-barulin---katso-karjala-turnauksen-kokoonpanot>. (tieto haettu 20.03. 2013).

Kunnas, Kasper 2011. Gretzky, Pelé ja Magic: Granlundia verrattiin legendoihin. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/leijonat/uutiset.shtml/2011/11/1436127/gretzky-pel-ja-magic-granlundia-verrattiin-legendoihin>. (tieto haettu 20.03. 2013).

Kunnas, Kasper 2011. Venäjä voittoon – Barulin sai revanssin Granlundista. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/leijonat/uutiset.shtml/2011/11/1432860/venaja-voittoon---barulin-sai-revanssin-granlundista>. (tieto haettu 20.03. 2013).

Lehtomäki, Samuli 2011. Nähdäänkö Granlundin ilmaveivejä NHL:ssä? Asiantuntijat vastaavat. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/nhl/uutiset.shtml/2011/07/1355615/nahdaanko-granlundin-ilmaveiveja-nhlssa-asiantuntijat-vastaavat>. (tieto haettu 18.03. 2013).

Merimaa, Jani 2011. Leijonat voitti – Granlund avasi maalisalonsa!. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/mmjaakiekko2011/uutiset.shtml/2011/04/1321144/leijonat-voitti---granlund-avasi-maalisalonsa>. (tieto haettu 04.04. 2013).

Merimaa, Jani 2011. Missä luuraa Granlundin ilmaveivimaila?. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/uutiset.shtml/2011/06/1346097/missa-luuraa-granlundin-ilmaveivimaila>. (tieto haettu 14.03. 2013).

Merimaa, Jani 2012. Räikkönen kärkeen – Pyysi tiimiradiota hiljenemään. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2012/11/1649342/raikkonen-karkeen---pyysi-tiimiradiota-hiljenemaan>. (tieto haettu 07.03. 2013).

Merimaa, Jani 2012. Räikkönen osoitti sen heti: Huippuvauhti tallella! MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2012/02/1490662/raikkonen-osoitti-sen-heti-huippuvauhti-tallella---katso>. (tieto haettu 15.03. 2013).

MTV3.fi 2001. Kimi Räikkönen aloitti tyylikkäästi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2001/03/49045>. (tieto haettu 02.04.2013).

MTV3.fi 2000. Kimi Räikköselle F1-lisenssi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2000/12/39651>. (tieto haettu 02.04. 2013).

MTV3.fi 2001. Sauber haukkuu Räikköstä itsekkääksi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2001/09/81831>. (tieto haettu 02.04. 2013).

MTV3.fi 2001. Räikkönen nousi pisteille Panisin saatua aikasakon.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2001/03/49345>. (tieto haettu 02.04. 2013).

MTV3.fi 2001. Räikkönen uskoo vakuuttaneensa FIA:n.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2001/03/50663>. (tieto haettu 02.04. 2013).

MTV3.fi 2001. Räikkönen vaiensi epäilijät.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2001/03/49259>. (tieto haettu 02.04. 2013).

MTV3.fi 2001. Vain harva yltänyt pisteille heti debyyttikisassaan.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2001/03/49438>. (tieto haettu 02.04. 2013).

MTV3.fi 2007. Kimi kertoi äidilleen mestaruudesta 8-vuotiaana.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2007/10/573517>. (tieto haettu 10.04. 2013).

MTV3.fi 2007. Räikkönen: En aio muuttua.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2007/10/573687>. (tieto haettu 10.04. 2007).

MTV3.fi 2007. Todt ei uskonut Räikkösen yltävän mestaruuteen.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/arkistot/f1/2007/10/575954>. (tieto haettu 10.04. 2013).

MTV3.fi 2009. Kimi sanoi suoraan potkusuynsä.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2009/11/987713>. (tieto haettu 10.04. 2013).

MTV3.fi 2011. "Räikkösellä mahdollisuudet pariin mestaruuteen".
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2011/12/1466302/raikkosella-mahdollisuudet-pariin-mestaruuteen>. (tieto haettu 15.03. 2013).

MTV3.fi 2011. Granlund ilmaveivistään: Kaveri kehotti testaamaan.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/mmjaakiekkko2011/uutiset.shtml/2011/05/1329035/granlund-ilmaveivistaan-kaveri-kehotti-testaamaan>. (tieto haettu 18.03. 2013).

MTV3.fi 2011. Granlund ja Koivu rynnäsivät metsässä kaatosateessa.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekkko/leijonat/uutiset.shtml/2011/06/1348593/granlund-ja-koivu-rynnasivat-metsassa-kaatosateessa>. (tieto haettu 18.03. 2013).

MTV3.fi 2011. Granlund myöntää vihdoinkin: Ilmaveivi oli huikea.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekkko/leijonat/uutiset.shtml/2011/06/1346548/granlund-myontaa-vihdoinkin-ilmaveivi-oli-huikea>. (tieto haettu 20.04. 2013).

MTV3.fi 2011. Keke: Räikkösen palkkaaminen osoitus tiimin vakavuudesta.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2011/11/1451015/keke-raikkosen-palkkaaminen-osoitus-tiimin-vakavuudesta>. (tieto haettu 15.03. 2013).

MTV3.fi 2011. Kokeileeko Granlund ilmaveiviä torstaina?
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekkko/leijonat/uutiset.shtml/2011/11/1431413/kokeileeko-granlund-ilmaveivia-torstaina>. (tieto haettu 20.03. 2013).

MTV3.fi 2011. Nyt se on varmaa: Räikkönen palaa formula ykkösiin!
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2011/11/1450514/nyt-se-on-varmaa-raikkonen-palaa-formula-ykkosiin>. (tieto haettu 15.03. 2013).

MTV3.fi 2011. Räikkönen kyllästyi formuloiden pinnallisuuteen.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2011/11/1450654/raikkonen-kyllastyi-formuloiden-pinnallisuuteen>. (tieto haettu 15.03. 2013).

MTV3.fi 2012. Räikkönen täryttää: Totta kai tavoitteena on mestaruus.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2012/01/1484291/raikkonen-tarayttaa-totta-kai-tavoitteena-on-mestaruus>. (tieto haettu 15.03. 2013).

MTV3.fi 2012. Wurz: Radioviestit tukevat Räikkösen brändiä.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2012/11/1656798/wurz-radioviestit-tukevat-raikkosen-brandia>. (tieto haettu 25.03. 2013).

Nurmisto, Inka 2011. Ihmelapsesta supertähti. Iltalehti.fi.
http://www.iltalehti.fi/jaakiekkko/2011051513682856_jk.shtml. (tieto haettu 18.03. 2013).

Paavola, Vesa 2001. Ryhtyisinkö sankariksi? Keuruu: Rasalas kustannus.

Papadopoulos, Dimitris 2013. Kisainsinööri muistelee: Näin Räikkönen löydettiin formula ykkösiin. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2013/01/1695762/kisainsinööri-muistelee-nain-raikkonen-loydettiin-formula-ykkosiin>. (tieto haettu 20.04. 2013).

Peltonen, Ulla-Maija & Kemppainen, Ilona 2010. Kirjoituksia sankaruudesta. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Pänkäläinen, Seppo 1998. Suomalainen Urheilujournalismi. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Rämänen, Antti 2012. Granlund aiheuttaa suurta pelkoa ruotsalaislehdissä. MTV3.fi.
<http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekkko/leijonat/uutiset.shtml/2012/01/1469953/granlund-aiheuttaa-suurta-pelkoa-ruotsalaislehdissa>. (tieto haettu 20.03. 2013).

Sipola, Simo 1998. Lisää koskettavuutta – miten käy uutisen?. Kantola, Anu & Mörä, Tuomo (toim.) 1998. Journalismia! Journalismia? Porvoo: WSOY, 83–98.

SM-liiga.fi 2009. Kärppien Mikael Granlund, 17, debytoi tänään. <http://www.sm-liiga.fi/arkisto/karpat/karppien-mikael-granlund-17-debytoi-tanaan.html>. (tieto haettu 18.03.2013).

Tulosruutu. 2013. MTV3. Saari Oskari, 10.04. 2013.

Uusi Suomi 2009. Hirveä kiekkoriita Oulussa: ”Suomen paras pilataan”.
<http://www.uusisuomi.fi/urheilu/52156-hirvea-kiekkoriita-oulussa-%E2%80%9Dsuomen-paras-pilataan%E2%80%9D>. (tieto haettu 18.03. 2013).

Virtapohja, Kalle 1998. Sankareiden salaisuudet – Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Waheeb, Sebastian 2009. Granlundille kovasti vastuuta HIFK-debyytissä. MTV3.fi. <http://www.mtv3.fi/urheilu/jaakiekko/uutiset.shtml/arkistot/jaakiekko/2009/09/951719>. (tieto haettu 04.04. 2013).

Yle 2011. Granlund ja 14 kevään MM-sankaria Leijoniin. http://yle.fi/urheilu/granlund_ja_14_kevaan_mm-sankaria_leijoniin/5445924. (tieto haettu 18.03. 2013).

Yle 2011. Granlundin huikeaa maalia hehkutetaan maailmalla. http://yle.fi/urheilu/granlundin_huikeaa_maalia_hehkutetaan_maailmalla/5359003. (tieto haettu 18.03. 2013).

Yle Elävä Arkisto 2011. Huikea ilmaveivi kaatoi Karhun ja vei Suomen finaaliin. http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/huikea_ilmaveivi_kaatoi_karhun_ja_vei_leijonat_finaalin_54101.html#media=54109. (tieto haettu 20.04.2013).

Ylijaara, Esa 2011. Pomolla täysi luotto: Räikkönen osoittaa kritikoiden erehtyneen. MTV3.fi. <http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2011/12/1453753/pomolla-taysi-luotto-raikkonen-osoittaa-kriitikoiden-erehtyneen>. (tieto haettu 15.03. 2013).

Ylijaara, Esa 2011. Räikkösen palkkaamissy tiivistyy yhteen sanaan. MTV3.fi. <http://www.mtv3.fi/urheilu/f1/uutiset.shtml/2011/12/1453664/raikkosen-palkkaamissy-tiivistyy-yhteen-sanaan>. (tieto haettu 15.03. 2013).